

VLAAMS PARLEMENT

ZITTING 1995-1996

8 JULI 1996

HOORZITTING

over de problematiek in de sector bijzondere jeugdbijstand

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin
uitgebracht door de heer Guy Swennen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Trees Merckx-Van Goey.

Vaste leden : mevrouw Sonja Becq, mevrouw Brigitte Grouwels, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heren Marc Olivier, Bart Vandendriessche ;

mevrouw Yolande Avontroodt, mevrouw Patricia Ceysens, de heer Etienne De Groot ;

de heer Peter De Ridder, mevrouw Kathy Lindekens, de heer Guy Swennen ;

de heren Wilfried Aers, Felix Strackx ;

de heer Etienne Van Vaerenbergh ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel.

Plaatsvervangers :

de heren Leo Cannaeys, Johan De Roo, mevrouw Veerle Heeren, de heer Hugo Marsoul, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen ;

de heer Jacques Devolder, mevrouw Marleen Vanderpoorten, mevrouw Sonja Van Lindt ;

de heren Fred Dielens, Johnny Goos, André Van Nieuwkerke ;

de heren Jan Caubergs, Karim Van Overmeire ;

de heer Herman Lauwers ;

de heer Jos Stassen.

Inhoud

I. Comités voor Bijzondere Jeugdzorg (CBJ)	4
1. Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Antwerpen	4
2. Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Halle-Vilvoorde	9
3. Bespreking	14
II. Bemiddelingscommissies Bijzondere Jeugdbijstand	17
1. Bemiddelingscommissie Bijzondere Jeugdbijstand Antwerpen	17
2. Bemiddelingscommissie Bijzondere Jeugdbijstand Oudenaarde	20
3. Bespreking	22
III. Sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken	23
1. Algemeen	23
2. Sociale Dienst bij de Jeugdrechtbank Turnhout	28
3. Sociale Dienst bij de Jeugdrechtbank Brussel	28
4. Bespreking	29
BIJLAGEN	31

Lijst van sprekers

Comités voor bijzondere jeugdzorg :

- mevrouw Ada Kieboom, leidend consulent Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Antwerpen ;
- mevrouw Mieke Marissen, consulent Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Antwerpen ;
- mevrouw Greet Van Doorn, consulent Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Halle-Vilvoorde ;
- mevrouw Inge Colen, consulent Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Halle-Vilvoorde ;

Bemiddelingscommissies bijzondere jeugdbijstand :

- de heer Jacques Peeters, lid van de Bemiddelingscommissie Bijzondere Jeugdbijstand Antwerpen ;
- de heer André Fermon, voorzitter Bemiddelingscommissie Bijzondere Jeugdbijstand Oudenaarde.

Sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken :

- de heer Guy Ledez, leidend consulent Sociale Dienst bij de Jeugdrechtbank Turnhout ;
- mevrouw Maria Houthuys, consulent Sociale Dienst bij de Jeugdrechtbank Brussel.

De hoorzitting over de problematiek in de sector bijzondere jeugdbijstand in de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin had plaats op 13 mei 1996. Er werden vertegenwoordigers uitgenodigd van de comités voor bijzondere jeugdzorg, van de bemiddelingscommissies bijzondere jeugdbijstand en van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken.

De hoorzitting sluit aan bij de ruimere kennismaking van de commissie met de sector. De Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin heeft al een werkbezoek gebracht aan verschillende voorzieningen en diensten voor bijzondere jeugdzorg, o.m. ook aan de Gemeenschapsinstelling De Kempen in Mol, en bijzondere opvang van Kind en Gezin.

I. COMITES VOOR BIJZONDERE JEUGDZORG (CBJ)

1. Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Antwerpen

(Sprekers : Ada Kieboom en Mieke Marissen)

De uiteenzetting is opgebouwd rond de volgende items : 1. de werking van het CBJ (profiel, grootstadsfenomeen, het gerechtelijk luik, besluiten), 2. het eigen voorzieningenapparaat, 3. algemene preventie, 4. belendende percelen, 5. besluiten.

De werking van het CBJ te Antwerpen

– Het profiel

Het CBJ Antwerpen bedient het bestuurlijk arrondissement Antwerpen. Het CBJ heeft een dubbele taak : enerzijds individuele hulpverlening organiseren, anderzijds algemene preventie.

In de individuele preventie kan het CBJ optreden in problematische opvoedingssituaties (possen) : "een situatie waarin de fysieke integriteit, de affectieve en morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen van de minderjarigen in het gedrang komen door bijzondere gebeurtenissen, relationele conflicten of omstandigheden waarin ze leven". De aanmeldingen worden kritisch bekeken vanuit dit begrip.

Het CBJ Antwerpen stelt zich vrij laagdrempelig op als derdelijnsdienst. Dit wil zeggen dat aan een aantal criteria voldaan moet worden, alvorens een dossier wordt geopend : de problematiek dient langdurig en complex te zijn. Voorafgaandelijke hulpverlening moet uitgeprobeerd en uitgeput zijn. Dat betekent dat eerste en tweedelijnsdiensten gestimuleerd worden om de hulp dichtbij huis, laagdrempelig aan te bieden. Het CBJ legt op deze manier de klemtoon op het bijzondere karakter van haar hulpverlening, wetende dat haar tussenkomst meestal ingrijpend en niet vrijblijvend is. Alleen bij een mogelijke meerwaarde vanuit het aanbod binnen bijzondere jeugdzorg (de diverse werkvormen : thuisbegeleiding, dagcentra, residentiële plaatsingen e.d.) kan een hulpverlening aangeboden worden.

Meestal gebeuren de verwijzingen naar het CBJ door andere diensten (PMS-centra, Jeugdbrigade,...) nu reeds in 95 % van de meldingen. De aanmelding dient echter wel door de cliënt zelf te gebeuren en het is essentieel dat de cliënt zelf een hulpvraag heeft.

Daaruit volgt dat het vrijwillige karakter van de hulpverlening centraal staat en dat alle betrokkenen (ouders en jonge-

ren) akkoord gaan met het hulpaanbod. Deze vrijwilligheid betekent echter geen vrijblijvendheid.

Indien de hulpvragers niet akkoord zijn met het aanbod of het niet eens geraken over een mogelijke oplossing en er sprake is van een ernstige problematische opvoedingssituatie voor het kind (b.v. mishandeling, verwaarlozing, incest, ...) dient het CBJ naar de bemiddelingscommissie te verwijzen. De hulpvragers worden over deze mogelijkheid van bij het begin geïnformeerd. Voor de hulpverleners betekent dit in sommige situaties een spanningsveld : enerzijds het vertrouwelijke, vrijwillige karakter van de hulpverlening aan bod laten komen en anderzijds het geven van noodzakelijke informatie over een eventuele link met de bemiddelingscommissie en via deze weg met de gerechtelijke instanties. De vraag rijst hierbij of deze opstelling voor de cliënt altijd duidelijk is.

– Het grootstadsfenomeen

De werking van het CBJ te Antwerpen wordt sterk beïnvloed door de grootstedelijke problematieken. In de eerste plaats wordt de dienst dagelijks geconfronteerd met weglopers en crisissituaties. De grootstad is een concentratieplaats van kansarmen en vierdewereldgezinnen. Het is ook een aantrekkingspool voor jongeren die zich zelfstandig willen vestigen.

Daarnaast zijn er de specifieke problematieken van migranten, waarbij het CBJ bijna systematisch een beroep doet op het Ondersteuningsteam voor Migranteng. Zonder de bemiddeling, onderhandeling en herkaderingsbekwaamheid van dit team zou de bijzondere jeugdzorg voor deze populatie geen adequaat hulpaanbod kunnen geven.

Ook de drugproblematiek kent in de grootstad andere proporties. Tot slot wordt het CBJ veelvuldig geconfronteerd met echtscheidingsproblemen, éénoudergezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, extreme verwenning enz.

– Het gerechtelijk luik

Door de toepassing van het gerechtelijk luik einde 1994 is het profiel van het CBJ ernstig gewijzigd. Enkel de als misdrijf omschreven feiten kunnen nog rechtstreeks bij de jeugdrechtbank gevorderd worden. Alle problematische opvoedingssituaties komen eerst bij het CBJ terecht. Enige uitzondering hierop is de hoogdringende procedure waarbij het parket onder welomschreven voorwaarden onmiddellijk vordert bij de jeugdrechter. De jeugdrechter neemt dan een maatregel waarna het CBJ in 45 kalenderdagen de mogelijke vrijwilligheid dient te onderzoeken. Waar gedwongen hulpverlening toch noodzakelijk is, moet de zaak via de bemiddelingscommissie aan de jeugdrechtbank worden doorgegeven.

Het CBJ wordt hierdoor geconfronteerd met een stijging van het aantal hulpaanvragen, meer randjustitiële verwijzingen door politie, jeugdbrigade, Parket (1 op 4), een ander doelpubliek (het vroegere doelpubliek van de sociale dienst van de Jeugdrechtbank), ernstige problematische opvoedingssituaties die in korte tijd ingeschat moeten worden, en een intensere samenwerking met de bemiddelingscommissie.

– Besluiten

Het CBJ van Antwerpen wordt geconfronteerd met een stijgende hulpvraag ondanks een zeer streng profiel : een verdubbeling van het aantal aanvragen op vijf jaar tijd. De leef-

tijd van het doelpubliek ligt tussen 12 en 18 jaar. Eén derde van het doelpubliek is ouder dan achttien jaar en krijgt de voortgezette hulpverlening die tijdelijk werd ingebouwd na de invoering van de meerderjarigheid op 18 jaar. Die overgangsmaatregel moet o.i. dringend geëvalueerd worden. Het CBJ wordt ten slotte geconfronteerd met problemen die complexer en zwaarder worden en gekenmerkt zijn door de grootstad.

Dat heeft een aantal consequenties voor de werking van het CBJ. Er wordt reeds enkele jaren met een afsprakensysteem gewerkt, uitgezonderd voor crisissen en weglopers. Er wordt dagelijks een permanentie verzorgd door drie consultants die de afspraken ontvangen, de telefonische oproepen behandelen en de weglopers opvangen. Momenteel werken er op de sociale dienst 18 consultants plus een diensthoofd. Op het secretariaat zijn 4 medewerkers tewerkgesteld. 7 consultants en 2 medewerkers werken deeltijds. Voor algemene preventie is 1 consultant aangesteld.

Het Bureau dat de beslissingen in de lopende dossiers dient te nemen is eveneens overbelast. De mondelinge bespreking van dossiers werd beperkt tot de nieuwe programma's en de kneldossiers. Alle andere dossiers worden gebundeld voorgebracht, liggen met andere woorden ter inzage. Deze maatregel werd genomen uit noodzaak : het Bureau vergadert nu reeds wekelijks gedurende een vijftal uren. Uitbreiding is niet meer mogelijk. Het Bureau wil de besprekingen ook zinvol blijven houden. Voor de consultants is dit forum – naast het team – het enige dat feedback geeft op de door hen georganiseerde hulpverlening. Het Bureau wordt door hen ervaren als een meerwaarde in het afwegen van moeilijke keuzes die genomen moeten worden.

Het CBJ heeft vorig jaar via een werkdruknota met uitgebreid cijfermateriaal trachten duidelijk te maken aan de administratie en het beleid hoe moeilijk het ter plaatse liep : administratieve achterstand, de inlevering op kwalitatief werken, op bereikbaarheid, op cliëntvriendelijkheid, op het recht op hulpverlening voor kwetsbare jongeren en gezinnen...

Het beleid heeft deze boodschap begrepen en inmiddels ernstige inspanningen geleverd om binnen de beperkte mogelijkheden toch de grootste nood te lenigen door bijkomend personeel ter beschikking te stellen.

Een eigen voorzieningenapparaat

Het CBJ beschikt over een aanbod van voorzieningen, erkend en gesubsidieerd binnen de bijzondere jeugdzorg, om de hulpverlening te realiseren. Het gaat hier om ambulante diensten, met name de thuisbegeleidingsdiensten en de diensten voor Begeleid zelfstandig wonen ; de semi-ambulante diensten, met name de dagcentra voor schoolgaande jeugd ; de residentiële settings, de onthaal- oriëntatie en observatiecentra en de pleeggezinndiensten. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid tot psychiatrieplaatsing voor maximum één jaar en de financiële ondersteuning door sociale programma's (b.v. internaatplaatsing, vakantiekamp, inschakeling gezinshulp e.d.).

Deze differentiatie in de hulpverlening is noodzakelijk om een hulpverlening op maat van de cliënt te kunnen aanbieden.

Het gezinsgericht werken – ingeschreven in de gecoördineerde decreten – wordt echter ernstig gehypothekerd door het feit dat bepaalde werkvormen in het Antwerpse ontoegankelijk geworden zijn door de lange wachtlijsten. Hierdoor

moet er verder van huis geplaatst worden. Dat legt een hypotheek op de gezinsbegeleiding, op de contacten tussen ouders en kinderen, en impliceert verandering van school.

Ook het subsidiariteitsbeginsel (het kiezen voor de minst ingrijpende oplossing) wordt hierdoor met de voeten getreden : als een gezin in crisis zes maanden moet wachten op een thuisbegeleiding is de kans groot dat de conflictsituatie ondertussen dermate escaleert dat een uithuisplaatsing aangewezen wordt.

Voor de onthaal-, oriëntatie- en observatiecapaciteit is de situatie zo mogelijk nog erger. Er is op sommige tijdstippen in heel Vlaanderen geen mogelijkheid tot opname. Het hoeft geen betoog dat een CBJ, dat dagelijks met weglopers en crisissituaties geconfronteerd wordt, hierdoor ernstig gehandicapt wordt en dat hierdoor een aantal jongeren in de kou komen te staan.

Voor een genuanceerd beeld omtrent deze problemen verwijzen we graag naar de nota "Het spel van vraag en aanbod, De structurele spanning tussen behoeften van de plaatsende instantie en de antwoorden van de plaatselijke sector bijzondere jeugdzorg, 1994-1995" van het CBJ te Antwerpen (april 1996).

Het CBJ Antwerpen wil hiermee niet pleiten voor een uitbreiding van de sector bijzondere jeugdzorg. Verschuivingen van arrondissementen waar zich een meeraanbod bevindt, naar de probleemregio's, zou hier een oplossing kunnen betekenen. De ombouw van residentiële naar ambulante en semi-ambulante capaciteit is een risico dat zeker berekend moet worden genomen. In Antwerpen is de huidige residentiële capaciteit het strikte minimum, dat onder alle voorwaarden behouden moet blijven. Verder genuanceerd onderzoek naar de behoeften van de plaatsende instanties en een goed overleg met de sector moet o.i. het beleid verder adviseren in de te nemen maatregelen, die hoe dan ook dringend noodzakelijk zijn om de huidige impasse te doorbreken.

Algemene preventie

Het CBJ Antwerpen heeft ervoor geopteerd om de werking rond algemene preventie te baseren op de signalen die uit de hulpverlening komen en in te spelen op de problemen die zich in de praktijk van het CBJ manifesteren.

Verder werd ervoor gekozen om met de beperkte middelen qua personeel en budget waarover het CBJ beschikt, geen grootschalige noch eenzame solo-initiatieven uit te bouwen.

Het CBJ wil vooral bestaande preventiewerking ondersteunen of waar nodig een platform aanbieden om preventieve acties mogelijk te maken of op gang te trekken in samenwerking met andere welzijnspartners.

In de praktijk betekent dit dat het CBJ momenteel vooral actief is rond onderwijsproblematieken. Er is een preventiewerking rond het buitensturen van moeilijke leerlingen op school. Het CBJ heeft ook concrete plannen rond het opstarten van een spijbelproject en er groeit een voorstel rond de school-drop-outs.

Het afgelopen jaar werd een drie jaar lopend SODA-project (Stedelijk Overleg Drugs Antwerpen) afgerond dat gericht was op deskundigheidsbevordering van personeelsleden van voorzieningen in bijzondere jeugdzorg rond het werken met druggebruikende jongeren. Voorzieningen werden aangemoedigd om een eigen visie te ontwikkelen en een drugplan op te stellen.

In '95 werd het sociaal vaardigheidpakket "Leefsleutels" gericht op het onderwijs, aangepast voor de bijzondere jeugdzorg. Dit jaar kunnen zodoende een tweehonderdtal personeelsleden uit de bijzondere jeugdzorg een zesdaagse training volgen om nadien het pakket in hun leefgroepwerking en hulpverlening toe te passen.

In de voorbije jaren werd gewerkt rond generatie-armoede, rond de problematiek van de vrije plaatsingen, rond de kinder- en jeugdpsychiatrie, rond de problematieken van migranten en illegalen. Tot zover een beknopt overzicht van de algemene preventieve werking.

Belendende percelen

De werking van het CBJ kan niet los gezien worden van de werking en het beleid van de andere organisaties in het welzijnslandschap. Het CBJ heeft een traditie van overleg met andere diensten. Dit uit zich in de hulpverlening, waar een nauwe samenwerking is met de eerste en tweedelijnsdiensten. Het zijn vooral die diensten die een goede beeldvorming van het CBJ nodig hebben om op het juiste tijdstip een beroep te doen op de bijzondere jeugdzorg. Het CBJ investeerde dan ook in bekendmaking bij de grootste verwijzers, zoals PMS-centra en jeugdbrigades. Het CBJ responsabiliseert deze diensten ook ten opzichte van jeugd- en gezinsproblemen.

Er is echter ook overleg dat de individuele werking overstijgt. We denken hierbij dan aan de participatie van het CBJ in diverse platforms (b.v. Algemeen verslag over de Armoede, stuurgroep van De Cirkel, de Provinciale Welzijnscommissie, enz.).

Waar nodig is het CBJ ook zelf initiatiefnemer tot overleg, bijvoorbeeld met de Centra voor Kinder en Gezinszorg (vroegere KOC's) en Kind en Gezin, naar aanleiding van de vernieuwde regelgeving en de op gang zijnde reconversie. Het CBJ treedt ook in overleg met de ROSI te Antwerpen over vernieuwde samenwerkingsmogelijkheden met het algemeen welzijnswerk (?). Vooral de opvang van de weglopers staat hier centraal. Ook met de voorzieningen van het Vlaams Fonds (VFSIPH) en met de kinder- en jeugdpsychiatrie neemt het CBJ initiatieven tot overleg.

Besluiten

Het CBJ te Antwerpen is één van de twintig CBJ's in Vlaanderen. Het heeft echter een specifieke eigenheid die vooral veroorzaakt wordt door haar ligging. De grootstad laat zich voelen zowel in de kwantiteit (stijgend aantal hulpvragen) als in de specifieke problematieken.

Alle CBJ's maakten de laatste jaren een grote evolutie door de overschakeling van jeugdbescherming naar jeugdbijstand, de evolutie van 'zelf begeleidingen doen' naar draaischijffunctie-zijn en het organiseren van hulpverlening via een gedifferentieerd aanbod van werkvormen, het ontstaan van de bemiddelingscommissie, het starten van het gerechtelijk luik...

Het wordt tijd stil te staan bij de impact van deze veranderingen op de bijzondere jeugdzorg. Een evaluatie is dringend noodzakelijk, liefst in nauwe samenspraak met het werkveld. Daarbij moet men ook oog hebben voor de zaken die goed lopen.

Het CBJ te Antwerpen wil daarnaast echter ook pleiten voor een ruim welzijnsdebat over de sectoren heen met het

oog op een nog betere profilering, op een doorzichtige hulpverlening voor potentiële cliënten en met extra zorg voor de mogelijke uitval van maatschappelijk kwetsbare groepen.

2. Comité voor Bijzonder Jeugdzorg Halle-Vilvoorde

Werking en problemen

(Spreker : Greet Van Doorn)

Wij werden gevraagd toelichting te geven over de werking van ons comité plus melding te maken van de problemen waarmee wij 'eventueel' zouden geconfronteerd zijn. Ik zal proberen het evenwicht te houden tussen deze beide aspecten van de ons gestelde vraag.

Sinds juni 1990 werk ik als statutair personeelslid, namelijk als consulente op het Comité Bijzondere Jeugdzorg Halle-Vilvoorde. Ik maak deel uit van de sociale dienst. Onze dienst is gelegen aan de Antwerpse poort, in hartje Brussel. Het is eigenlijk niet correct nog te spreken van de sociale dienst van het Comité Halle-Vilvoorde. Begin dit jaar werd onze sociale dienst immers uitgebreid met de sociale dienst van het Comité Bijzondere Jeugdzorg Brussel. Na de oprichting van het jeugdbeschermingscomité Brussel in 1965 of iets later ontstonden er twee comités in 1988 bij het in voege treden van het decreet op de bijzondere jeugdzorg. Begin 1996 werden de twee sociale diensten opnieuw samengevoegd, weliswaar met behoud van gescheiden lokaties. Wellicht beoogde men hiermee een verhoogde efficiëntie. Een evaluatie van deze ingreep kan op dit moment nog niet gemaakt worden.

Dit brengt me bij een niet onbelangrijke voorwaarde die onze werkomstandigheden bepaalt, namelijk de personeelsbezetting. In cijfers (jaarverslag en extra registratie) werd het reeds voldoende aangetoond : de verhoogde caseload werd niet beantwoord door een personeelsgroei. Integendeel, in 1995 verminderde de personeelsinzet wegens afwezigheden door langdurige ziekte en werken met verminderde prestaties.

Ondanks herhaaldelijk aandringen tot het opvullen van deze leemtes, kwam er slechts in 1996 enige steun via een extra personeelslid en een vervanging van zwangerschapsverlof. Maar ook dit blijven oplossingen zonder perspectief. Het inzetten van een nieuwe kracht voor enkele maanden vraagt veel inzet van het team, vraagt aanpassing van de cliënt en verhindert enige planning op lange termijn. Maar goed, alle beetjes helpen, we willen niet ondankbaar lijken...

Vooraleer concreter te worden over het werk dat we verrichten, wil ik eventjes aanhalen in welke moeilijke positie we vorig jaar en ook nog dit jaar werken. Door de toename van individuele hulpvragen en het uitblijven van een oplossing voor ons personeelsprobleem, kon onze dienst niet onmiddellijk ingaan op alle vragen en werden we verplicht te werken met een wachtlijst. Deze wachtlijst was tevens het enige middel om kwaliteitsvol te blijven werken met de gezinnen en de voorzieningen voor wie we ons engageerden. We beseften maar al te goed dat dit voor ons cliënteel en voor de verwijzer die daardoor gefrustreerd geraakte, onverantwoord was.

Naast onze eigen frustraties en het teloorgaan van een mogelijks positief imago van onze dienst, hoopten we dat dit, begrijp me goed, bij gebrek aan enig ander middel, een drukingsmiddel zou zijn op ons eigen bestuur in onze smeekbede om hulp. Ondertussen, bijna half 1996, blijven we nog steeds hopen – ook door het examen dat georganiseerd werd – dat de niet benutte personeelsplaatsen opgevuld zullen worden,

zodat we ons werk ernstig kunnen doen. Dat mag trouwens van ons verwacht worden.

De opdracht van de bijzondere jeugdbijstand binnen de decreten is tweevoudig. Vooreerst een algemeen preventief beleid voeren. Een consulente van onze sociale dienst werd belast met de uitvoering van deze algemeen preventieve taak, gesteund door de leden van de preventiecel. Hierover zal mijn collega Inge Colen toelichting geven. Ten tweede is er het organiseren van individuele hulpverlening voor minderjarigen in een problematische opvoedingssituatie.

De consulenten realiseren de 'vrijwillige hulpverlening'. De bureauleden beslissen over de uitvoering van de financiële maatregelen : verblijf in een onthaal- en oriëntatiecentrum, home, pleeggezin, dagcentrum, de tussenkomst van een dienst thuisbegeleiding, het beslissen om een beroep te doen op de bemiddelingscommissie.

Om te beginnen met het moeilijkste en meest controversiële aspect in onze werking kom ik op de vrijwilligheid van onze werking, die echter niet vrijblijvend is. Dit is vlug uitgesproken, maar is voor iedere consulent een zware en moeilijke opgave. Er wordt verwacht dat we een mogelijks lange en moeilijke hulpverleningsweg gaan met de cliënt en zelfs doorgaan op het punt waar de cliënt zich niet meer geholpen voelt. Dat is het punt waar de vrijwilligheid stopt, en waar een maatregel voor het kind of de jongere noodzakelijk is. Sinds de invoering van het gerechtelijk luik in september 1994 ligt die beslissing bij de consulent – en het bureau.

Dit standpunt verwoorden voor de cliënt en effectief een beroep doen op de bemiddelingscommissie vraagt veel persoonlijke inzet van de consulent. Tot op de zitting van de bemiddelingscommissie wordt verwacht dat de consulent zich persoonlijk blijft engageren ten aanzien van de cliënt. Het is niet enkel moeilijk en ingewikkeld voor mij en mijn collega's, maar zeker voor de cliënt. Voor de cliënt is het onderscheid moeilijk te maken tussen het comité waar binnen vrijwilligheid gewerkt wordt en de procureur of de jeugdrechtbank.

De politie en het parket verwijzen gezinnen naar onze dienst en wanneer de jeugdrechter bij hoogdringendheid gevorderd werd, moet het comité binnen dertig dagen alle mogelijkheden tot vrijwilligheid uitputten. Als het comité daar niet in slaagt, moet het naar de bemiddelingscommissie gaan. Dit zijn ingewikkelde procedures voor ouders en jongeren. Ze stuiten op veel onbegrip.

Terwijl er sinds 1965 jaren gewerkt werd aan de eigenheid van de sociale bescherming, de jeugdbeschermingscomités, hebben wij nu een normerende, controlerende opdracht gekregen waarbinnen wij vrijwillige hulpverlening trachten te organiseren. We hebben de ervaring dat we ouders en kinderen in problematische opvoedingssituaties een eind op weg helpen. Anderzijds is het andere aspect van de zojuist beschreven actuele opdracht van onze dienst niet zo eenvoudig. De vernieuwde werkwijze houdt een ernstige verzwaring van de gemelde problemen in, die niet beantwoord werd met een verhoogde personeelsinzet.

Dit brengt mij bij de werksituatie van collega's bij de jeugdrechtbank. Zij hebben met cliënten te maken die de 'uitputting' van vrijwillige hulpverlening meegemaakt hebben, plus een zitting van de bemiddelingscommissie met een verwijzing naar het parket. De beoogde uitdrukkelijke scheiding van de vrijwillige en de gerechtelijke hulpverlening is niet voor iedereen, cliënt en consulent, een glashelder gegeven.

Dit moeilijke aspect van onze tussenkomst even terzijde gelaten, is onze dienst alle werkdagen beschikbaar voor hulp-

vragen zowel telefonisch, als voor een bezoek op de dienst. Vragen komen van kinderen, jongeren, ouders of andere bezorgde betrokkenen. Dat kunnen eveneens PMS-medewerkers, schooldirecties, of andere hulpverleners zijn. Altijd wordt getracht na te gaan of hulp geboden werd in de directe omgeving of op de eerste lijn. Hierdoor wordt een deel van de hulpvragers doorverwezen naar een ambulante dienst in hun omgeving.

Bij crisissituaties, b.v. als een jongere van huis weggelopen is, wordt onmiddellijk hulp geboden. Dat kan eventueel via opvang in een oriëntatiecentrum als er geen andere beveiligde opvang mogelijk is.

Als een maatregel binnen bijzondere jeugdzorg overwogen wordt, wordt dit voorafgegaan door een intensief onderzoek : contacten met alle betrokkenen, intensief overleg met andere hulpverleners. Dat resulteert in een verslag over de problematische opvoedingssituatie aan het bureau en een verdere opvolging met het gezin en de betrokken voorziening.

Momenteel wordt in samenwerking met consultants en voorzitters met ons hoofdbestuur gewerkt aan een profiel waarin alle comités zich kunnen herkennen.

Los van onze concrete werking vraag ik graag uw aandacht voor volgende knelpunten waarmee we in ons dagdagelijks werk geconfronteerd worden. In de regio Halle-Vilvoorde blijven wij een nijpend tekort ondervinden van doorverwijzingsmogelijkheden binnen de eerste lijn. Dat werd reeds meerdere malenesignaleerd. Voor Brussel is de situatie op dat punt beter.

Er is een tekort aan opnamemogelijkheden in diensten kinderpsychiatrie. Er is een tekort aan residentiële voorzieningen binnen bijzondere jeugdbijstand, dit vooral voor jongeren met zware gedragsmoeilijkheden.

Specifiek voor onze regio is er de onmogelijkheid om Franstalige kinderen of gezinnen op te vangen. Zij zijn niet geholpen met Nederlandstalige voorzieningen. Voor Brussel geldt het taalregime van het onderwijs van de kinderen als criterium, vele ouders zijn echter enkel Franstalig.

In Brussel is de wet van '65 nog van kracht, wat twee verschillende regelgevingen binnen een dienst tot gevolg heeft.

Zaventem valt binnen onze regio. Daar worden regelmatig kinderen aangetroffen waarvan de ouders niet gekend zijn of vluchteling zijn, of waarvan de ouders wegens strafbare feiten aangehouden worden. Onderwijs zou hieromtrent richtlijnen hebben, Welzijn niet.

Wij vragen reeds geruime tijd een doorlichting van onze werking, zodat in de toekomst een aangepast personeelsbeleid gevoerd zal worden.

Wij zijn niet voluit enthousiast over de financiële waardering van onze arbeid. Wij dragen een grote verantwoordelijkheid ten aanzien van ieder gezin. Zowel cliënten als andere professionelen vragen van ons een vlotte beschikbaarheid, ook buiten de kantooruren.

Wij vragen een effectieve opvulling van de verminderde prestaties van collega's.

Deze korte voorstelling van het wel en wee van onze dienst wil ik zeker niet in mineur laten eindigen. Ondanks alle moeilijkheden werken we met geëngageerde mensen die alle mogelijkheden benutten om hulp aan kinderen en gezinnen te realiseren. Tevens weten we ons gesteund door onze comitéleden en andere hulpverleners die onze partners zijn. Ik hoop

dat ons verhaal in deze commissie zal bijdragen tot een grondige evaluatie en dat beslissingen ten goede zullen komen aan het dagdagelijkse werk met gezinnen in problematische opvoedingssituaties.

Algemene preventie

(Spreker : Inge Colen)

De huidige preventiecel begon zijn mandaat met een bezinning over de visie en het kader waarbinnen algemene preventie in ons CBJ gerealiseerd moet worden. Om dit duidelijk te maken en interne afspraken mogelijk te maken werkten wij aan een protocol van de preventiecel en de sociale dienst. Vervolgens werd een beleidsplan uitgewerkt voor vier jaar waarin de doelstellingen en de opdrachten van de werking zeer concreet werden vertaald. In het protocol werd de werking en de visie afgebakend, in het beleidsplan werd dit concreet vertaald en openbaar gemaakt.

Het belangrijkste accent is de keuze voor het werken aan het algemeen welzijn van jonge mensen (structureel, offensief, zo vroeg mogelijk vóór de probleemwording) en de concrete invulling van dat begrip vanuit het internationaal verdrag inzake de rechten van het kind en de kinderrechtenfilosofie.

De maatschappij bevindt zich in een overgangsfase wat respect voor jonge mensen betreft. Wij stellen wij kernoorzaken van ons welzijn vast die zich vertalen in het individuele werk van het CBJ : sociale uitsluiting en het familiarisatiefenomeen. Tegenover die kernoorzaken van onwelzijn plaatsen wij drie dynamieken die ons in staat moeten stellen de structurele positie van jonge mensen te verbeteren. Deze dynamieken hebben we in het actieplan concreet gemaakt voor de volgende vier jaar. (Zie protocol en beleidsplan als bijlage.)

Het beleidsplan wordt uitgewerkt volgens de volgende dynamieken : de zichtbaarheid van jonge mensen als sociale groep verhogen ; de sensibilisatie en rechteneducatie bevorderen ; reële participatie van jonge mensen en invloed op het beleid verwezenlijken.

Deze elementen worden in 3 pijlers jaarlijks uitgewerkt :

1. "Toestand van jonge mensen in Halle-Vilvoorde" wil de levensomstandigheden en meningen van jonge mensen in Halle-Vilvoorde zichtbaar maken. Dat heeft tot doel aan te kunnen geven hoeveel kennis ontbreekt, waar de leemten zitten, wat vanuit het perspectief van jonge mensen belangrijk is, met de resultaten beleidsbeïnvloedend te werken, partners te stimuleren en leemten in de kennis aan te vullen. In 1996 wordt gewerkt aan het inventariseren, verzamelen van beschikbare gegevens, en aan het omschrijven van een kader. Het totaalbeeld, de eerste neerslag en de bekendmaking worden verwacht tegen 20 november 1996.

2. "Jonge Mensen Rechten Project"

a. "Jonge mensen en dienstverlening" wil procesmatig werken met een pilootgroep van diensten om in hun werking de kinderrechtenconventie en hun betekenis voor jonge mensen te gaan expliciteren (charter, bekendmaking). Het is de bedoeling de werking van de dienstverlening te confronteren met de verwachtingen en noden van jonge mensen en daar dicht bij te laten aansluiten. Er wordt gediscussieerd met de dienstverlening op basis van ervaringen van jonge mensen (project van doorlichting diensten met 100 leerlingen van K.A. Halle en videokamp BGJG). In het najaar wordt met deze jonge mensen zelf gediscussieerd.

b. "Rechten van jonge mensen in een residentiële voorziening" wil procesmatig werken met het team van een voorziening bijzondere jeugdzorg. Er is het aanbod om in de werking met de kinderen en binnen het team de inhoud van het kinderrechtenverdrag aan te brengen, te verwerken en concrete conclusies voor de eigen werking te trekken (In mei : vormingsnamiddag team, daarna concrete planning.).

3. "20 november : dag van de rechten van het kind".

Dit is een jaarlijks moment om geïnteresseerden en partners samen te brengen rond de realisaties en de plannen van de preventiewerking vanuit kinderrechten. Het is een moment van studie, discussie en uitwisseling.

Er zijn tal van andere preventie-initiatieven. Het informatief spel "Help" over jongeren en recht op hulpverlening, dat een onderdeel van het afficheproject is, werd in '95 volledig uitgewerkt. Overheidssubsidies werden aangevraagd en verkregen bij de Vlaamse Gemeenschap en het provinciebestuur. In mei-juni '96 wordt het verspreid.

Er is het Ondersteuningsproject kinderrechten samen met CBJ Brugge, Oostende, Ieper, Roeselare-Tielt. (Intervisie bij Centrum Rechten van het Kind, vorming en begeleiding preventiecellen, samenstellen tekst i.v.m. preventie en kinderrechten.) Het houdt ook de ondersteuning en stimulering in van de start van een opvoedingsondersteunend project vanuit een initiatief jeugdwerk met kansarme kinderen (projectvoorbereiding, betalen cursus logopedisten).

"Huis voor kinderen" in Halle-Vilvoorde is een initiatief in samenwerking met het provinciebestuur en VAC Leuven. Het bevindt zich in de fase van planning en aanvraag. Het Huis zou drie functies krijgen : kortdurende opvang, steunpunt vertrouwensplatforms, kinderrechten-preventie in de regio.

En tot slot zijn er de samenwerkingsverbanden rond jeugdwelzijn, jonge mensen en preventie, armoede, preventie middelengebruik.

Positieve aspecten en knelpunten van onze werking algemene preventie

Er is een goede verstandhouding en samenwerking tussen preventiecel en sociale dienst, waardoor vooruitgang en groei mogelijk is en er een opbouwende dialoog wordt gevoerd. De realisatie van het protocol en het beleidsplan en het duidelijke beleid dat daaruit ontstaat, geeft de kans een samenhangend geheel uit te bouwen en aan de aangegeven doelstellingen door te werken zonder ze steeds opnieuw in vraag te stellen. De beperking voor de preventiecel is de overdrukkende agenda van de leden waardoor concrete inzet in projecten beperkt blijft.

Er is een heel goede verstandhouding binnen het team van de sociale dienst. Daardoor is er ruimte voor wederzijdse bevraging en dialoog tussen preventie en individuele hulpverlening. Er is een zekere mate van feedback voor de preventiewerking in de maandelijkse algemene-preventievergadering. Soms worden deeltaken opgenomen in de projecten en een drietal collega's volgen overlegmomenten rond preventie in de regio.

De huidige veranderingen in het personeel (andere mensen, korte contracten) en de samensmelting Brussel-Halle-Vilvoorde maken echter veel van deze opgebouwde samenwerking kwetsbaar.

Er is een goede samenwerking met andere organisaties uit de regio. Daar is echter het schrijnende tekort aan eerste-lijns- en andere voorzieningen oorzaak van een algemeen gebrek aan partners en initiatieven van algemene preventie.

De personeelsproblemen en de hoge werkdruk in de individuele hulpverlening hebben tot gevolg dat er nog steeds geen voltijds preventiewerker in ons CBJ kan werken, ondanks de duidelijke keuze voor preventie. De solofunctie van de preventiewerker is een structureel probleem voor de CBJ's. Daar moeten oplossingen voor gezocht worden.

3. Bespreking

Volgens mevrouw Yolande Avontroodt is uniforme registratie een primaire opdracht voor preventie. Via de registratie moet het preventiewerk zijn doelgroep kunnen bereiken. Is er voor de verschillende comités een protocol voor uniforme registratie en werd het al geëvalueerd ?

De comités spreken van een tekort aan plaatsingscapaciteit. De heer Guy Swennen vraagt over welke grootteorde het gaat, zowel in Antwerpen en Halle-Vilvoorde als in andere regio's. Als jongeren daardoor in de kou blijven staan, betekent dit dan dat er voor hen in een overgangsbegeleiding voorzien wordt ?

In een hoorzitting over de plaatsing van kinderen wegens armoede in de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen hebben de sprekers kritiek geuit op het feit dat er nog te veel plaatsingen gebeuren terwijl er andere initiatieven zijn. Zij pleitten voor de afbouw van de residentiële sector en een verschuiving naar de ambulante sector. Mevrouw Vera Dua vraagt naar een reactie. Mevrouw Trees Merckx-Van Goey wil weten of de verschuiving van de residentiële naar de ambulante sector nog kan doorgaan.

Op de hoorzitting werden ook vraagtekens geplaatst bij de plaatsing in pleeggezinnen. Hoe ervaren de comités dit, vraagt mevrouw Vera Dua ?

Het CBJ Antwerpen pleit niet voor een uitbreiding van de sector bijzondere jeugdzorg, maar voor een verschuiving van regio's met een meeraanbod naar probleemregio's. Hebben de sprekers daaromtrent duidelijke suggesties, vraagt de heer Guy Swennen. Bedoelen ze dat er in bepaalde regio's een overaanbod is ?

Met het SODA-project worden voorzieningen aangespoord "om een eigen visie te ontwikkelen". De heer Guy Swennen vraagt wat daarmee bedoeld wordt. Er worden ook initiatieven genomen voor een betere beeldvorming over het CBJ bij de eerste- en tweedelijns hulpverleningsdiensten. Is daar nood aan ? Is daar niet een taak voor het beleid weggelegd ? En ten slotte, hoe zien de CBJ's een algemene evaluatie ? Is dat een opdracht voor de overheid ?

Bij het van kracht worden van de nieuwe regelgeving op de bijzondere jeugdbijstand hebben de comités een folder verspreid. Daarin werd een verkeerd beeld gecreëerd alsof de comités diensten van eerstelijns hulp zijn, constateert de heer Jos Stassen. Is de overbevraging daarvan geen gevolg ?

De regelgeving is vrij onduidelijk. De heer Jos Stassen vraagt naar suggesties om die te verbeteren. De heer Jef Sleenckx sluit zich daarbij aan.

De heer Jef Sleenckx meent dat mooie plannen blijkbaar geen zin hebben als er niet meer personeel ingezet wordt. Kunnen de sprekers dit beamen ? Gaat het om een funda-

menteel personeelstekort ? Hoeveel dossiers verwerkt een consulent momenteel ?

Mevrouw Sonja Becq vraagt naar de verhouding tussen het aantal dossiers dat het CBJ zelf behandelt en het aantal dat doorverwezen wordt. Een derde van de doelgroep van CBJ Antwerpen is ouder dan 18 jaar. Is daar een verklaring voor ? Moeten er maatregelen genomen worden ?

Bij de goedkeuring van de nieuwe regelgeving was het uitdrukkelijk de bedoeling de jongvolwassenen bij de bijzondere jeugdbijstand onder te brengen, zegt mevrouw Trees Merckx-Van Goey. Daar was de know-how aanwezig. Die optie kan geëvalueerd worden. Pas als er zekerheid is dat de jongvolwassenen elders in het algemeen welzijnswerk een zelfde hulpverlening kunnen krijgen, kan een verschuiving overwogen worden.

Er moet eens grondig gedebatteerd worden over de situering van de bijzondere jeugdbijstand in het globale welzijnsaanbod, meent mevrouw Trees Merckx-Van Goey. De comités hebben de uitdrukkelijk opdracht van preventie meegerekregen. Daarnaast zijn er de federale preventiewerkers gekomen, met meer mogelijkheden. Hoe zien de comités hun plaats in het preventiewerk ? Hebben zij een visie over de inhoud die de Vlaamse Gemeenschap aan preventie moet geven ?

Het lid wil ook weten of de nieuwe samenstelling van de comités en de samenwerking tussen de consulenten en het bureau van het comité sedert de nieuwe regelgeving vruchtbaar is.

Wat de opmerking over de opnamecapaciteit betreft, antwoordt mevrouw Mieke Marissen dat er uitgegaan wordt van de programmatienormen die de Erkenningcommissie opstelt. Elke regio krijgt bepaalde capaciteiten voor de verschillende voorzieningen toebedeeld. Het programmatiecijfer is onvoldoende om bijkomende initiatieven te creëren. Alleen voor de onthaal-, oriëntatie- en observatiecentra is er nog enige speelruimte : in Vlaanderen bedraagt de bezettingsgraad 75 %.

Het zou goed zijn mochten de programmatienormen meer getoetst worden aan de reële noden van de plaatsende instanties. Voor Antwerpen is het strikte minimum voor de residentiële sector bereikt. De comités plaatsen niet 'voor hun plezier'. Hoewel er steeds minder geplaatst wordt, zal in bepaalde problematische opvoedingssituaties residentiële plaatsing altijd nodig blijven.

Wat de voorgestelde verschuiving naar probleemregio's aangaat, wijst mevrouw Mieke Marissen erop dat de grootte van de voorzieningen niet in overeenstemming is met het bevolkingscijfer. Destijds werden in Oost- en West-Vlaanderen grote voorzieningen opgericht, in tegenstelling tot in Antwerpen.

Jongeren staan in de kou als hen niet de beste hulpvorm geboden kan worden, omdat er wachtlijsten zijn. In afwachting wordt er een nepoplossing gezocht. Als men niet tijdig kan ingrijpen, kan de situatie escaleren. In dat geval moet soms een meer ingrijpende maatregel getroffen worden om de situatie te deblokkeren. Vanzelfsprekend moet men een jongere niet plaatsen als het niet nodig is.

De discussie over de registratie wordt al lang gevoerd binnen de bijzondere jeugdzorg, zegt mevrouw Inge Colen. De comités zijn veeleer van oordeel dat registratie niet hun taak is. Vanzelfsprekend spoort een comité zelf ter plekke de doel-

groepen op. Een protocol voor uniforme registratie voor alle comités bestaat er niet.

Mevrouw Mieke Marissen wil dit nuanceren. Er bestaat een registratiebestand. Er werd de laatste jaren een paar keer van systeem veranderd, zodat men er weinig vergelijkbare gegevens uit kan halen. Men kan er dus geen tendenzen uit afleiden. De spreker denkt dat er wel serieuze plannen bestaan voor een degelijk registratiesysteem.

Er is een ernstig tekort aan personeel, vervolgt mevrouw Ada Kieboom. Momenteel is er in CBJ Antwerpen een caseload van 80 à 100 dossiers per consulent. Dat is heel veel als men weet welke verantwoordelijkheid op de schouders van de consulent rust. Voor een grondige behandeling van de dossiers mag men uitgaan van een caseload van 20 dossiers per consulent.

Het comité van Antwerpen past zoveel mogelijk de draaischijffunctie toe : bijna alle dossiers worden doorverwezen naar andere hulpverleningsinstanties.

Het grote aandeel van de +18-jarigen in de doelgroep is allicht een typisch probleem voor de grootstad Antwerpen. Volgens mevrouw Mieke Marissen werd aan dit probleem jaren geen richtbaarheid gegeven omdat men van oordeel was dat bijzondere jeugdzorg die groep 't best kon opvangen. De middelen in het algemeen welzijnswerk waren beperkt. Maar eigenlijk hoort de opvang van jongvolwassenen thuis in het algemeen welzijnswerk. De jongvolwassenen moeten wel recht op hulp krijgen. Het OCMW is op dat punt weinig toeschietelijk. Een ander gegeven pleit dan weer voor hulpverlening in de bijzondere jeugdzorg : de continuïteit. Voor jongeren die op 16- of 17-jarige leeftijd in een home opgevangen worden, is het belangrijk dat zij op dezelfde plaats kunnen blijven op 18-jarige leeftijd. Een andere vraag is wie dan subsidieert.

Suggesties voor verbetering van de regelgeving zijn moeilijk, vervolgt mevrouw Greet Van Doorn, en veel tijd om daarover na te denken hebben de consulenten niet. Er wordt enorm veel tijd besteed aan het doorwroeten van de regelgeving en aan het uitleggen aan de cliënten.

Het gerechtelijk deel met de hoogdringende procedure is moeilijk aan de cliënten uit te leggen, vervolgt mevrouw Ada Kieboom. Laat staan dat daar een zinvolle hulpverlening uit voortvloeit. Men mag wel niet het kind met het badwater weggooien. De vernauwing van de toegangspoort naar de rechtbank – wat via de hoogdringende procedure beoogd wordt – is positief, maar de praktische uitwerking verloopt zeer moeilijk. In die zin is een evaluatie wenselijk.

De heer Jos Stassen vraagt of de problemen een gevolg zijn van de regelgeving die te ingewikkeld zijn of van de wachtlijsten overal. Behalve de grotere bereikbaarheid van de jeugdrechters spelen allicht nog andere factoren een rol, merkt mevrouw Trees Merckx-Van Goey op.

Niet alleen de bereikbaarheid speelt een rol : de magistraten en het parket beschikken over meer mogelijkheden om in crisissituaties tussen te komen, b.v. via de jeugdbrigades, antwoordt mevrouw Ada Kieboom. De spreker concludeert dat de regelgeving voor verbetering vatbaar is.

Over de samenstelling van de comités en de samenwerking tussen de consulenten en het bureau kan men geen algemeen oordeel vormen. De situatie zal overal wel anders zijn. In het comité van Antwerpen verloopt de samenwerking met het huidige bureau zeer goed. De bureauleden zijn deskundigen, hoofdzakelijk met ervaring in het werkveld. De consulenten

kunnen bij hen terecht voor moeilijke dossiers. Het vrijwillige karakter van de functie van bureaulid kan wel in vraag gesteld worden, meent mevrouw Ada Kieboom.

De samenwerking in het CBJ Halle-Vilvoorde is momenteel eveneens goed, meent mevrouw Greet Van Doorn. Het kan natuurlijk anders lopen. Het systeem op zich moet wel eens grondig bekeken worden en is voor verandering vatbaar.

Mevrouw Mieke Marissen wil hieraan toevoegen dat veel vragen op dit ogenblik moeilijk te beantwoorden zijn. De werking en de regelgeving wordt nu bij de comités zelf in vraag gesteld. Over een jaar zal men qua visie allicht een stuk verder staan.

II. BEMIDDELINGSCOMMISSIES BIJZONDERE JEUGDBIJSTAND

1. Bemiddelingscommissie Bijzondere Jeugdbijstand Antwerpen

(Spreker : Jacques Peeters)

De bemiddelingscommissies hebben tot doel de vrijwillige hulpverlening te optimaliseren. Bemiddelen was in de sector bijzondere jeugdbijstand vrij vroeg aan de orde. Het werd met de nieuwe decreetgeving geïnstitutionaliseerd via de bemiddelingscommissies. Die commissies werden als het ware de woestijn in gestuurd : ze moesten zelf invullen op welke wijze ze konden bemiddelen.

Concrete werking

De bemiddelingscommissie beschikt over een administratief secretaris die alle meldingen in ontvangst neemt. Hij bereidt de zittingen van de bemiddelingscommissie voor. De Bemiddelingscommissie Antwerpen vergadert met telkens wisselende kamers van drie leden. Dit om elkaars bemiddelingspraktijk onder controle te houden en om van elkaar te leren.

De leden krijgen net voor de zitting inzage in de dossiers. Op de zitting worden eerst de verzoekers gehoord. Hun vraag wordt ontleed en hun onderhandelingsmarges afgetast. Daarna worden alle betrokkenen samengebracht. Nadat ook hun vragen en onderhandelingsmarges gehoord worden, kan het bemiddelen beginnen. De commissie tast de mogelijkheden af en probeert te deblokkeren. Ofwel wordt met de voltallige groep verdergewerkt, ofwel wordt met de verschillende partijen afzonderlijk verder gepraat.

De bemiddeling eindigt ofwel met een overeenkomst door alle partijen ondertekend, ofwel met een verwijzing naar het parket. Aan de betrokkenen proberen we duidelijk te maken wat hen verder te wachten staat.

Bemiddelen is zeer momentaan werken. Het veronderstelt een intense betrokkenheid van alle aanwezigen rond de onderhandelingsstafel. Het is een zeer resultaatgericht proces : het is de bedoeling na de zitting met een resultaat te vertrekken.

De Bemiddelingscommissie Antwerpen heeft van bij het starten gewerkt aan het bevorderen van de relaties met de omringende partners : parket, comité en jeugdrechters. Op dit ogenblik is de relatie met het bureau en de consultants van het comité duidelijk een samenwerkingsrelatie waarbinnen een zekere veiligheid opgemerkt kan worden. Ook met

de parketmagistraat wordt intens contact gehouden opdat er een directe opvolging bij doorverwijzing zou kunnen gebeuren.

Er blijft echter bij een aantal betrokkenen, consulenten en magistraten, een weerstand tegen de principes die door het decreet op de bijzondere jeugdzorg werden ingevoerd. Het feit dat de bemiddelingscommissie moet kunnen functioneren als een drempelverhoging bij de doorverwijzing naar de jeugdrechter én als een forum om te onderzoeken of al de mogelijkheden binnen de vrijwillige hulpverlening werden uitgeput, wordt niet altijd aanvaard.

In de Antwerpse bemiddelingscommissie is er een evolutie waar te nemen. De consulenten van het comité doen meer en meer een beroep op de commissie, ook als een vorm van deblokking bij de hulpverlening en zonder de beschikbare termijnen volledig uit te putten. De evolutie is merkbaar in de cijfergegevens. Van 1990 tot 1995 werden door de bemiddelingscommissie 260 dossiers behandeld, waarvan er 92 geëindigd zijn met een minnelijke regeling. 19 werden uit handen gegeven – een mogelijkheid opgenomen in de decreetgeving, die de commissie echter niet verkiest. Dan weet de commissie immers niet waar de mensen verder terecht komen. 130 dossiers werden doorverwezen naar het parket. (Zie tabel als bijlage)

Niet alle betrokkenen hebben een voldoende inzicht in het doel en de mogelijkheden van de bemiddeling. Bemiddelen is als methodische aanpak slechts mogelijk wanneer de situatie aangemeld wordt in een fase waarin nog een bemiddelingsruimte aanwezig is. Wanneer de situatie geen bemiddelingsruimte meer toelaat (risicofactoren, totaal opgebruikte tijdsperiodes, verzichte relatiepatronen, afwezigheid van betrokkenen) is alleen nog verwijzing naar de gedwongen hulpverlening mogelijk. De stijging van het aantal doorverwijzingen naar de gedwongen hulpverlening in de Bemiddelingscommissie Antwerpen is hierdoor te verklaren.

Bemiddelen wordt door de hulpverleners nog al te vaak ervaren als een nederlaag of een "op de vingers getikt worden door betweters". De ervaring leert echter dat veel hulpverleners zich koesteren in een machtsrelatie ten aanzien van hun cliënten. Daardoor zijn zij niet in staat op een open en eerlijke wijze met hun cliënten om te gaan en dus ook problematische hulpverleningssituaties en hun aandeel hierin, bespreekbaar te maken.

In de Bemiddelingscommissie Antwerpen stel ik ook vast dat de consulenten door een overbelasting niet altijd in de mogelijkheid zijn om een intensief contact met hun cliënten te onderhouden. Daardoor vervullen zij meer een meer een draaideurfunctie en zijn zij minder in staat om een effectieve begeleidingsrol op zich te nemen. In de totaliteit van de hulpverlening dreigt daardoor een lacune te ontstaan omdat op termijn niemand nog tijd of mogelijkheid heeft om met de cliënt 'op weg te gaan'.

Op dit ogenblik bepaalt het decreet dat er veel situaties aan de bemiddelingscommissie moeten worden voorgelegd vooraleer een doorverwijzing naar het parket mogelijk wordt. Hier zou dringend een wijziging moeten worden gerealiseerd. Als immers alle betrokken instanties, vaak ook de cliënten zelf, vaststellen dat een dwingende hulp een meerwaarde heeft, zou deze rechtstreeks aangesproken moeten worden. Het gaat hier dan wel om situaties waarvan zelfs door dossierstudie duidelijk is dat er geen andere mogelijkheid bestaat. Het blijven streven naar een vrijwillige hulpverlening moet centraal blijven staan, maar mag niet tot absurde situaties aanleiding geven. Wanneer de poging om te bemiddelen een

louter administratieve verplichting wordt, verlamt het de werking. Dat geldt b.v. in het geval dat de minderjarige verdwenen is in de periode waarin een hoogdringende maatregel loopt.

In de Bemiddelingscommissie Antwerpen blijft het comité de belangrijkste melder. Van de 260 meldingen in de periode 1990-1995 komen er 168 van het comité, 38 van ouders, 11 van de minderjarige, 6 van een instelling en 33 van de rechtbank. (Zie tabel als bijlage)

Dat het grootste aantal meldingen van het comité komt, heeft te maken met het feit dat het comité in dit werkveld nog steeds de meest aangewezen hulpverlener is. Het is daarom noodzakelijk dat er een intense samenwerking tussen de betrokken instanties kan bestaan.

De andere melders nemen minder direct contact op met de bemiddelingscommissie. De reden daarvoor is dat het bestaan en de werking van de commissie relatief onbekend is bij de gebruikers. Na de publiciteitscampagne bij het ontstaan van het decreet is er verder geen aandacht meer geschonken aan de venieuwde werking. De gebruikers zijn onvoldoende voorlicht.

Na de bemiddeling neemt de commissie afstand van het dossier. Het is immers een eigenheid van de bemiddelingsmethodiek dat er zeer momentaan en direct betrokken gewerkt moet worden. Toch blijft er een zekere frustratie bij de leden van de bemiddelingscommissie over het feit dat er geen inzicht is in de gevolgen van de bemiddeling. Er wordt in Antwerpen gewerkt aan een direct meldingssysteem bij het parket. Maar wat er dan verder aan stappen wordt gezet, blijft voor de commissie onbekend. Daardoor is het ook niet mogelijk om de werkelijke waarde van de bemiddeling te evalueren.

Bemiddelen blijft een opdracht voor 'vrijwilligers' die gekozen werden vanwege hun ervaring en deskundigheid. Vanuit de overheid is er geen enkele vorm van begeleiding of informatie voor die vrijwilligers. Daardoor blijft de methodische aanpak van het bemiddelen zeer gebonden aan de inzichten van de leden van de bemiddelingscommissie. Hier zou een gericht aanbod vanuit de overheid aangewezen zijn.

Problemen en aandachtspunten

De werking van de bemiddelingscommissies is te weinig bekend, zowel bij de minderjarigen en hun omgeving, als bij de werkers in het brede hulpverleningsveld.

Bij een aantal betrokkenen blijft er weerstand tegen de filosofie van het decreet waardoor de werking van de bemiddelingscommissie wordt gehinderd.

Er is een tekort aan visie op de methodiek van het bemiddelen.

De medespelers in het bemiddelingsproces zijn te afhankelijk. Consulents hebben nog steeds de neiging om de bemiddeling te vermijden door hun eigen weerstand. Het inschakelen van de bemiddelingscommissie wordt gekoppeld aan de relatie die de hulpverlener met de commissie heeft.

Het risico van een administratieve verplichting om te bemiddelen doet het doel van de aanpak verloren gaan.

Besluit

Er bestaan in het werkveld veel tegenkanten tegen de bedoeling en de werking van de bemiddelingscommissies. Een van de belangrijke argumenten is dat de werking van dit drempelsysteem te duur is in verhouding tot het resultaat. Ik kan hier alleen maar tegenoverzetten dat de kostprijs van een gedwongen optreden voor de 92 minderjarigen waarvoor nu een minnelijke regeling werd uitgewerkt waarschijnlijk meer kost dan de kostprijs van de werking van de bemiddelingscommissie over dezelfde periode. Het bestaan van de bemiddelingscommissie is gebonden aan het geloof in de filosofie van het decreet waarbij alles geprobeerd wordt om de vrijwillige hulpverlening zo optimaal en zo lang mogelijk te garanderen.

2. Bemiddelingscommissie Bijzondere Jeugdbijstand Oudenaarde

(Spreker : André Fermon)

Problemen en aandachtspunten

In het werk "De Bemiddelingscommissie, Onderzoek over de opstartfase van de Bemiddelingscommissies inzake Bijzondere Jeugdbijstand", werk van Bie Melis en de onderzoeksgroep Jeugdcriminologie KUL o.l.v. prof. L. Walgrave, staan in het deel "Eindbeschouwingen" een aantal opmerkelijke uitspraken over de werking van de bemiddelingscommissies. Het zou goed zijn die eens te herbekijken.

We beperken ons hier tot de aandachtspunten die voor de ervaring in Oudenaarde belangrijk zijn. Voor een overzicht van de werking van de Bemiddelingscommissie Oudenaarde wil ik verwijzen naar de bijlage. De werkwijze en de problematiek van de Bemiddelingscommissie Oudenaarde is in grote lijnen vergelijkbaar met die van de Bemiddelingscommissie Antwerpen.

De Bemiddelingscommissie Oudenaarde is veeleer 'klein'. Op zes jaar tijd heeft de commissie slechts 88 verzoeken gekregen. In het startjaar 1990 was er geen enkel verzoek, in 1991 een 16-tal, in 1992 10, in 1993 14, in 1994 10, in 1995 38. In het huidige werkjaar 1996 hebben wij nog maar twee verzoeken ontvangen. Er loopt duidelijk iets mis. We vragen ons af wat er gaande is en wat de oorzaken zijn.

De samenwerking met het comité

Het comité is onze voornaamste partner en verwijzer. In 1995 kregen wij, volgens ons jaarverslag, 33 verwijzingen via het bureau van het comité. Zij zijn de grote aanbrenner van verzoeken. Het parket diende 3 verzoeken in, van ouders waren er slechts 2. Wij zijn dus in hoge mate afhankelijk van het comité. Een gebrekkige samenwerking met het comité heeft dus ernstige gevolgen.

De contacten met het comité, voor zover het de zittingen zelf betreft, worden als positief ervaren. We stellen echter vast dat er weinig overleg is tussen de bemiddelingscommissie en het comité met de bedoeling tot een meer gecoördineerde samenwerking te komen. Er is een duidelijk verschil in visie over de invulling van de bepalingen van het decreet. De commissie sluit zich aan bij de nieuwe opties van het decreet. Zij kan echter pas goed functioneren als ook de hulpverlening, het comité, binnen deze nieuwe visie werkt.

Bij het aanmeldingsbeleid doen zich een aantal problemen voor. Vaak zijn het vragen om doorverwijzing naar Justitie, veeleer dan echte bemiddelingsverzoeken. Het mandaat dat

de consulent van het bureau krijgt, is te eng. Verzoeken komen veel te laat binnen, soms in crisismomenten, zodat de kansen op bemiddeling zeer klein zijn. Bij de aanmelding is er vaak gebrekkige informatie. Informatieverzameling blijft een probleem.

De vrijwillige hulpverlening wordt onvoldoende uitgeput ; niet alle middelen zijn gebruikt. Het comité doet onvoldoende moeite om de cliënten te contacteren. Zo worden cliënten tweemaal uitgenodigd per brief. Als het betrokken gezin of de betrokken cliënt niet reageert, wordt er overgegaan tot een bemiddelingsverzoek. De conclusie van het comité is eenvoudig : er is bij de cliënt geen bereidheid tot vrijwillige medewerking en dus wordt het dossier doorgestuurd naar de bemiddelingscommissie. Die werkwijze betreft voornamelijk aanmeldingen van buitenaf. Het gaat dan b.v. om een problematische opvoedingssituatie (pos) in een gezin die door derden gemeld wordt aan het comité, of eventueel door de parketmagistraat. Het comité komt in die gevallen ook niet naar de zitting. De werkdruk bij het comité is niet vreemd aan deze manier van werken. De interpretatie van het begrip "vrijwilligheid" blijft het discussiepunt.

Wij hopen dat het bureau, met de nieuwe voorzitter, terzake ook de consulenten kan bijsturen. In elk geval moeten er nieuwe werkafspraken gemaakt worden met het comité.

De samenwerking met het parket

Met het parket is er een goede samenwerking. Als algemene opmerking onthouden wij dat sinds het inwerkingtreden van het gerechtelijk luik nog geen bemiddelingsverzoeken zijn ingediend bij toepassing van de hoogdringende "45 dagen-maatregel" van artikel 22, 2°. Wel zijn er verzoeken op basis van artikel 13 en 14.

De relatie tussen de diensten van bijzondere jeugdbijstand onderling en de contacten met de gerechtelijke instanties zijn essentieel om de bemiddeling mogelijk te maken. Informatieoverleg en coördinatie tussen de verschillende diensten is noodzakelijk opdat de opdracht van de bemiddelingscommissie, nl. het "optimaliseren van de vrijwillige hulpverlening", kansen krijgt op succes.

De kwaliteit van de bemiddelaar

Er is nood aan vormings- en trainingsprogramma's om de bemiddelingsmethodiek te versterken. Noch in 1995, noch in 1996, werden er vormingsactiviteiten georganiseerd voor de leden. Een tijdelijke werkgroep onder leiding van collega Peeters is destijds zelf met vorming begonnen. Om bepaalde redenen is de werking gestopt. We betreuren het dat de overheid niet aan onze vraag tegemoetkomt.

Vrijwilligers ervaren sterk de nood aan externe ondersteuning. Er werd vroeger een voorstel geformuleerd om coördinatoren te benoemen die zouden fungeren als permanent adviesorgaan.

Rol van de secretaris

De secretaris neemt in de bemiddelingscommissie een zeer centrale positie in, althans bij ons in Oudenaarde. Zij neemt een één-'mans'-functie waar. In Oudenaarde ervaren wij hoe belangrijk het is over een secretaris te beschikken waarop in alle omstandigheden een beroep kan worden gedaan. De secretaris moet een ruimere informatietaak opnemen en in af-

spraak met de commissie is haar opdracht meer dan louter administratief. Zij staat in voor een eerste opvang en is zowat het gezicht van de bemiddelingscommissie.

Evenals de leden, ervaren de secretarissen in het algemeen een grote nood aan ondersteuning en aan vorming. Regelmatig overleg tussen de secretarissen en intervisiegroepen zou een belangrijke ondersteuning betekenen. Voor de overheid is hier een belangrijke rol weggelegd.

Omdat de secretaris alleen is, kunnen bij afwezigheid en in verlofperiodes problemen ontstaan voor de permanentie.

3. Bespreking

De bemiddelingscommissies hebben blijkbaar zelf hun bemiddelingsopdracht moeten invullen. Vullen zij het bemiddelen dan anders in ? Mevrouw Kathy Lindekens vraagt of dat niet de oorzaak is van het gebrek aan vertrouwen tussen de consultants van de comités en de bemiddelingscommissies.

De bemiddelingscommissies zijn samengesteld uit vrijwilligers. De heer Jos Stassen vraagt of aan hen voldoende hoge eisen inzake deskundigheid en ervaring gesteld worden. Hebben de sprekers suggesties opdat kwaliteit meer gegarandeerd wordt ? Het is de filosofie van het decreet om de vrijwilligheid zo lang mogelijk te laten spelen. Dat werd via de bemiddelingscommissies geïnstitutionaliseerd. In zekere zin kan de bemiddelingscommissie vergeleken worden met een assisenjury, samengesteld uit vrijwilligers die op basis van hun gezond verstand moeten oordelen. Moet de idee van vrijwilligheid niet herdacht worden ?

De heer Guy Swennen vraagt aan welke soort vorming juist nood is. Hoe kunnen de bemiddelingscommissies beter ondersteund worden ?

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey veronderstelt dat de jaren werking toch enige vertrouwdheid tussen de bemiddelingscommissies en de comités heeft kunnen creëren. Kan gemeenschappelijke vorming geen gelegenheid zijn voor betere contacten ?

De comités zeggen dat zij ermee opgezaagd zitten om de grens te trekken : wanneer wel of niet doorverwijzen naar de bemiddelingscommissie. De bemiddelingscommissies zeggen dat de comités te lang wachten om door te verwijzen. Mevrouw Sonja Becq begrijpt dat de comités zelf proberen tot het uiterste te gaan. Het lid zou daarop graag een reactie krijgen vanwege de bemiddelingscommissies.

Met de nieuwe decreetgeving was het de uitdrukkelijke wil van het parlement om een buffer te creëren tussen de vrijwillige en de gedwongen hulpverlening. Is dat goed geweest ? Mevrouw Trees Merckx-Van Goey vraagt ook naar eventuele suggesties voor verbetering. Moeten de comités meer middelen krijgen ?

De wet van 1965 biedt de mogelijkheid dat de jeugdrechter ingrijpt voor jongeren die een misdrijf plegen, of voor jongeren in gevaar. Jeugdrechters namen vaak maatregelen op basis van de bepaling "jongere in gevaar". Een misdrijf werd niet onmiddellijk als misdrijf omschreven. Dat bood de mogelijkheid om de grond van de zaak te verhelpen. Is dat een goede piste gebleken ? De werkgroep-Cornelis schrijft dit beschermende model af en pleit voor een meer sanctionerend optreden. Hebben de sprekers argumenten om het beschermende model te ondersteunen ?

Niet de opdracht van de bemiddelingscommissies, maar de invulling ervan was niet gedefinieerd, antwoordt de heer Jacques Peeters. De invulling was nieuw en technieken waren onbestaande. Als pioniers hebben de leden van de bemiddelingscommissies alles onder elkaar moeten uitwisselen. De leden hebben moeten leren geen verbeterde hulpverlener te zijn, maar een bemiddelaar die het conflict tussen de hulpverlener en de cliënt moet oplossen. Die vaardigheid hebben ze proberen op te bouwen.

Het decreet stelt geen kwaliteitseisen ten aanzien van de leden van de bemiddelingscommissie. Volgens de heer Jacques Peeters stellen de leden in de Bemiddelingscommissie Antwerpen zelf eisen ten aanzien van elkaar. De leden controleren elkaar. Deskundigheidseisen invullen via regelgeving is moeilijk. Deskundigheid komt vaak maar aan bod in het samenspel met de anderen leden van het team.

De heer André Fermon wijst op het enorme engagement dat de leden op zich moeten nemen. Hij wil terugkomen op zijn pleidooi voor het heropnemen van de vorming over bemiddelingsmethodiek die destijds door een eigen werkgroep opgezet was. Ook de samenwerking met het comité, met de sociale diensten, en met het parket kan het onderwerp van vorming zijn.

De heer Jacques Peeters wil erop wijzen dat de bemiddelingscommissie geen beroepscommissie, noch een assisenjury is, wel een forum om situaties te deblokken die kunnen leiden tot gedwongen hulpverlening. Dat proberen ze aan iedereen duidelijk te maken. Het feit dat de bemiddelingscommissie een schijnautoriteit heeft, heeft een hulpverlenend en deblokkerend effect. Op zich is dat waardevol. Maar de effecten kunnen de leden wel nog niet volledig, nog niet wetenschappelijk doorgronden.

Een consulent wacht inderdaad het best zo lang mogelijk om naar de bemiddelingscommissie te stappen, vervolgt de spreker. Maar het wachten tot het einde van de termijn moet actief verlopen, met pogingen om te vermijden dat de bemiddelingscommissie aangesproken moet worden.

Is er voldoende vertrouwelijkheid tussen consulenten en bemiddelingscommissie ? Het gesprek na afhandeling van de bemiddeling is een belangrijk moment om van elkaar te leren en om een stuk vertrouwelijkheid te creëren, meent de heer Jacques Peeters. Die vertrouwelijkheid is nodig voor verdere werking, want de consulent moet bereid zijn zichzelf bespreekbaar te maken tijdens een bemiddelingspoging.

De heer Jacques Peeters gelooft in het systeem van de bemiddelingscommissies en in het zolang mogelijk optimaliseren van de vrijwilligheid. Het is belangrijk dat anderen er ook in geloven en dat de bemiddelingscommissies geholpen worden bij het ontwikkelen van een methodiek.

III. SOCIALE DIENSTEN VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP BIJ DE JEUGDRECHTBANKEN

1. Algemeen

(Spreker : de heer Guy Ledez)

Situering

Ingevolge de staatshervorming in 1980 en 1988 werd de Vlaamse Gemeenschap bevoegd voor de sociale en gerechtelijke bescherming van minderjarigen, onder meer voor de regelgeving in problematische opvoedingssituaties (possen) en de opvolging van opgelegde maatregelen voor als misdaad ge-

kwalificeerde feiten (mgf). De opgave van die laatstgenoemde maatregelen bleef federale materie. De "eenheid van gerechtelijke bescherming" werd hierdoor verbroken. Sindsdien is er geen sprake meer van een eenvormig bevoegdheidspakket. Voor het werkveld én voor de cliënten is dit zeer onduidelijk.

Op 1 december 1988 werd de bevoegdheid over de sociale diensten bij de jeugdrechtbank overgeheveld van de federale overheid – ministerie van Justitie – naar de Vlaamse Gemeenschap.

Basistaken van de sociale diensten bij de jeugdrechtbanken

De sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken staan in voor navorsingsopdrachten én opvolgingstaken.

Een categorie van navorsingsopdrachten zijn de basismaatschappelijke onderzoeken inzake jeugddelinquentie (als misdrijf gekwalificeerd feit). Dat gaat terug op de wet van 1965, die reeds veranderd werd en nu door de werkgroep-Cornelis opnieuw in vraag gesteld wordt. Die onderzoeken bereiden de gerechtelijke beslissing voor, volgens federale procedure-regels, en gebaseerd op federaal bepaalde maatregelen.

De basismaatschappelijke onderzoeken in problematische opvoedingssituaties verlopen volgens de gecoördineerde decreten, eveneens ter voorbereiding van een gerechtelijke beslissing, en gebonden aan federale procedureregels, maar gebaseerd op maatregelen in de gecoördineerde decreten.

Een derde soort navorsingsopdrachten zijn de basismaatschappelijke onderzoeken in burgerlijke zaken. De regelgeving is hier federaal. De onderzoeken gebeuren met het oog op een gerechtelijke beslissing, worden uitgevoerd door de sociale dienst van de Vlaamse Gemeenschap, zoals bepaald in de gecoördineerde decreten.

Daarnaast hebben de sociale diensten ook opvolgingstaken. Een eerste categorie betreft de opvolging van de maatregelen opgelegd in geval van als misdrijf gekwalificeerde feiten. De gemeenschapsbevoegdheid bestrijkt o.a. de organisatie van voorzieningen, de bepaling van de duur van de maatregel. De sociale dienst van de jeugdrechtbank oefent het toezicht uit, begeleidt, coördineert en doet aan kwaliteitsbewaking, conform de decreten van de Vlaamse Gemeenschap. De sociale dienst bij de jeugdrechtbank rapporteert hierover aan de jeugdrechter. De herziening van de maatregel, en dus de eigenlijke evaluatie, gebeurt door de jeugdrechtbank.

Een tweede soort opvolgingstaak is de opvolging van de maatregelen in posen. De Vlaamse Gemeenschap legt volledig de werkingsprincipes vast. De sociale dienst van de jeugdrechtbank oefent het toezicht uit, begeleidt, coördineert en doet aan kwaliteitsbewaking, conform de decreten van de Vlaamse Gemeenschap. De beslissing tot herziening van de maatregel gebeurt door de jeugdrechtbank, maar de sociale dienst of het openbaar ministerie moet het initiatief nemen.

Knelpunten

Het charter van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap omschrijft onze opdracht als volgt. Wij verzorgen de best mogelijke dienstverlening aan de bevolking. Wij bereiden het beleid voor, voeren het loyaal uit en evalueren de effecten ervan. Hiervoor zetten wij onze middelen doelmatig in.

Het hoeft geen betoog dat overleg tussen de Vlaamse Gemeenschap en het ministerie van Justitie noodzakelijk is. We weten wel dat dit twee verschillende culturen zijn. Er worden 't best afspraken gemaakt zodat de wederzijdse taken ontegensprekelijk vastgelegd worden. Ook de magistratuur moet bij het opstellen van een samenwerkingsprotocol betrokken worden. Met dit protocol kan in overleg tussen consulent en opdrachtgevers een gecoördineerd optreden ten aanzien van de cliënt worden bereikt.

We wensen de waarde van de gedwongen hulpverlening toe te lichten. Wij zijn tegen de marginalisering van de gedwongen hulpverlening, ook naar de buitenwereld toe. We willen aan de gedwongen hulpverlening een meerwaarde geven. De realiteit van het dagelijkse leven, de maatschappelijke en economische evoluties (economische instabiliteit, toename maatschappelijke problemen, toename deviant gedrag van jongeren) moeten we onder ogen durven zien. Er moet ingespeeld worden op de veranderende maatschappelijke normeringen.

Wat is de rol van de sociale diensten bij de jeugdrechtbank binnen het kader van de wet van 1965 ? De wet is nog in evolutie na het herwerkte rapport van de commissie-Cornelis. In bepaalde arrondissementen wordt de bestaande wet van '65 meer en meer als strafwet gebruikt. De consulent komt hierdoor in een spanningsveld terecht met de opdrachtgevers, die elke vorm van sociale hulpverlening na het plegen van een strafbaar feit tegenwerken. Het niet op elkaar afgestemd zijn van wetten en decreten verhoogt de onduidelijkheid en zadelt de consulent met extra administratie en verslaggeving op.

We kunnen er niet om heen dat er een verzwaring en verdieping van de problematiek is, door de toename van het aantal dossiers waarin drugsverslaving en psychiatrische problematieken een belangrijke rol spelen. De problematieken worden zwaarder en complexer. Er is een langere voorgeschiedenis van hulpverlening. Er zijn meer hulpverleners bij betrokken. Er is een cumulatie van problematieken, een onderlinge verwevenheid van dossiers. Bovenal zijn cliënten mondiger en weerbaarder gemaakt. Dat vergt meer personeelsinzet.

Het opzetten van een doeltreffende hulpverlening wordt hierdoor sterk bemoeilijkt : men moet vaak terugvallen op voorzieningen die reeds uitgeprobeerd zijn binnen de vrijwilligheid. Dat vergt een moeizaam motiveringsproces ten aanzien van de cliënt. Er is onduidelijkheid voor de cliënt over het kader van de gedwongen hulpverlening.

Een betere definitie van rechten en plichten van hulpverleners en cliënten is noodzakelijk om tot een efficiëntere werking te komen.

De middelen qua voorzieningen zijn beperkt. Een onvoldoende gedifferentieerd aanbod van voorzieningen binnen bepaalde regio's maakt het onmogelijk het subsidiariteitsbeginsel en de regelgeving effectief toe te passen. De ambulante sector is onvoldoende uitgebouwd, in de residentiële sector zijn onvoldoende geschikte plaatsen. Met het gevolg dat er maandenlange wachtlijsten zijn in de ambulante sector. De hulpverlening moet gebeuren overeenkomstig de beschikbare plaatsen, onafhankelijk van de afstand van het thuismilieu. Er kan minder en minder een beroep gedaan worden op de meest aangewezen voorziening.

Het personeel is overbelast. Sinds 1988 is er een systematische afbouw van het personeel bij de sociale diensten bij de jeugdrechtbank. Deze afbouw ging niet gepaard met een vermindering van de werkbelasting, integendeel. Door – terecht – de nadruk te leggen op de vrijwillige hulpverlening, worden

de sociale diensten bij de jeugdrechtbank geconfronteerd met de meest zware dossiers, waar verschillende hulpverleningsinstanties geen hulpverlening tot stand konden brengen. Ook in dergelijke moeilijke situaties wordt zeer veel aandacht besteed aan de medewerking van de cliënt. Dat is een arbeidsintensieve werkwijze, maar op langere termijn de meest efficiënte.

De meeste diensten kampen met een te zware taakbelasting. Met veel inzet van de consulenten kan een minimale dienstverlening waargemaakt worden. Drie dagen voor een maatschappelijk onderzoek, jaarlijks drie dagen voor een begeleidingszaak, zijn minimaal om kwaliteit te leveren. Uit bijgaande tabel in bijlage (Werkbelasting per consulent, kolommen k6 en k7) blijkt dat de consulenten dit met 200 werkdagen onmogelijk kunnen waarmaken. De werking wordt bovendien doorkruist door veelvuldige crisisinterventies, eigen aan het werken in zeer moeilijke dossiers. In enkele diensten ligt de werkbelasting onaanvaardbaar hoog. Globaal genomen zijn er te weinig consulenten per minderjarige : in de onderscheiden arrondissementen 1 consulent per 10 à 17.000 minderjarigen.

De gemiddelde leeftijd voor alle consulenten bij de sociale diensten bij de jeugdrechtbank is 42 jaar. In 7 op 14 diensten is de gemiddelde leeftijd meer dan 46 jaar. Gaat het hier om 'jeugdbijstand' ? Voor deze mensen is de bestaande overbelasting dubbel zwaar en gezondheidsondermijnend. Op termijn leidt dit tot een ongezonde en onhoudbare situatie.

De sociale diensten hebben geen impact op de input. Opgedachten kunnen niet geweigerd worden. Kwaliteit blijft echter vereist volgens de decreten. Er bestaat geen enkele norm voor een minimale of een maximale caseloadbepaling.

We vragen dringend overleg binnen de sector en met de belendende sectoren. Duidelijkheid binnen alle sectoren is dringend noodzakelijk om de verdere afbraak van de gedwongen hulpverlening tegen te houden, om de taakinhouden van alle sectoren aanvullend te laten zijn, zonder overlappingen, maar evenmin met hiaten, waardoor groepen cliënten zouden uitvallen.

De huidige decretale werkwijze, samen met de wet van '65, doen een sterk vermoeden ontstaan dat momenteel meerdere cliënten in de schemerzone vertoeven. De verantwoordelijkheid voor de melding van ernstige problematische opvoedingssituaties is onduidelijk. Het parket stuurt door naar de vrijwillige hulpverlening, het comité voor bijzondere jeugdzorg legt, zoals decretaal bepaald, de nadruk op de medewerking van de cliënt. Een cliënt in een ernstige problematische opvoedingssituatie die niet op de uitnodiging van het comité voor bijzondere jeugdzorg ingaat ; verdwijnt...

Als er taken binnen de gedwongen hulpverlening afgestoten moeten worden, kan dat slechts als er duidelijk aangeduid en opgelegd wordt, wie hoe en wat overneemt.

Ik wil afsluiten met een aantal voorstellen tot wijziging van de regelgeving.

De procedure voor hoogdringende posen en de 45-dagen-regel is een omslachtige, en meestal zinloze procedure. Als vrijwillige hulpverlening reeds uitgeprobeerd is, is het zinloos dit nogmaals op te leggen. Alle diensten, voorzieningen en instanties moeten hun verantwoordelijkheid opnemen.

Artikel 22 van de gecoördineerde decreten moeten daarom aangepast worden. De vorderingsgrond moet verstrengd en terug ingevoerd worden. De zaak moet bij de jeugdrechtbank

blijven, zij behoort immers tot de 'zeer bijzondere' jeugdbijstand.

Termijnen zijn momenteel zinloos en onwerkbaar. Het gaat om termijnen als : 75 dagen voor het advies ; 6 maanden tot het vonnis ; de jaarlijkse herzieningen van de maatregelen ; de oproeping bij de eerste maatregel, hernieuwing van de maatregel, verandering van de maatregel of einde van de maatregel ; maar ook de duur van de eerste maatregel, en de tijdsduur voor overname door een veranderende maatregel.

De verslaggeving bij dit alles is met de huidige caseload (50 dossiers per consulent) zeer belastend, remt de onderzoeken en vooral de efficiëntie van de té vele begeleidingen af. Administratie wordt blijkbaar belangrijker dan de hulpverlening.

Inhoudelijk zijn er pijnlijke situaties die 't best vermeden worden. De aan termijn geboden oproepingen en vonnissen van de minderjarigen, hun ouders en anderen, geven confrontaties met personen die zij soms helemaal niet meer willen zien. De herhaalde oproepingen, soms op zeer korte termijn, zijn extra belastend voor de cliënt, die dit helemaal niet meer ervaart als hulpverlening. Integendeel, na uren wachten mag hij even – vijf minuten – bij de rechter.

De rechtsbijstand is op zich een lovenswaardige zaak, maar moet beter georganiseerd worden, en duidelijker aan de cliënten overgebracht worden, aangezien veelvuldig optreden van de advocatuur volgens het decreet noodzakelijk is.

Wat de voorzieningen betreft is er nood aan voldoende capaciteit in ambulante voorzieningen. Tot nog toe werd deze gerealiseerd door de afbouw van de residentiële capaciteit. We ervaren ook nood aan degelijke residentiële voorzieningen, uitgerust om de moeilijke probleemsituaties op te vangen. Ook residentiële voorzieningen hebben de laatste jaren een enorme evolutie doorgemaakt en zijn niet te vergelijken met de ervaringen van mensen die er vroeger geplaatst werden. In de huidige situatie kan een consulent minder en minder een geschikte plaats voor een jongere vinden. Het verhogen van de ambulante capaciteit mag niet ten nadele van de residentiële gebeuren.

De hetze tegen de burgerlijke zaken, waar de consulent zijn deskundigheid jarenlang heeft opgebouwd en bewijs levert van zijn neutraliteit als ambtenaar en als ingewijde in het procedure verloop, moet stoppen. Deze deskundigheid mag volgens de sociale diensten niet verloren gaan, gezien het pedagogische belang voor minderjarigen én ouders. Consulenten worden in burgerlijke zaken met zeer schrijnende situaties geconfronteerd. Ook hier wordt na en in overleg een deskundige oplossing nagestreefd. Men mag de consulenten niet in zo'n positie manoeuvreren, ook niet vanuit financieel oogpunt, dat zijzelf prioriteiten moeten leggen voor de opdrachten die zij wel of niet uitvoeren.

Samengevat kan men stellen dat de sociale diensten bij de jeugdrechtsbanken in een glazen huis werken, dit in tegenstelling met veel andere diensten. Zij leveren een even open verslaggeving af met inzagerecht door vele derden. Zij hebben een welomlijnde opdracht die gekend is door opdrachtgever, cliënt, advocaat, andere diensten, voorzieningen. Beroep is steeds mogelijk tegen welke maatregel dan ook. Dit alles geeft wel duidelijkheid voor de cliënt. Maar de consulent blijft gekn(w)eld zitten tussen én de decreten én de wet van 65. Wij verwijzen ook naar het Memorandum 1995, opgesteld door de consulenten hoofd van dienst en verzonden aan alle parlementaire fracties.

Laat de hetze stoppen tegen de gedwongen hulpverlening. Maak een duidelijke taakafbakening binnen alle sectoren.

Laat ze positief op elkaar inhaken en aanvullend zijn, schep klaarheid voor de burger. Alle hulpverlening zou op vrijwillige basis moeten kunnen. Laat ons echter eerlijk durven te onderkennen dat dat (nog) geen realiteit is, zelfs minder en minder, ondanks het steeds grotere aanbod.

2. Sociale Dienst bij de Jeugdrechtbank Turnhout

(Spreker : de heer Guy Ledez)

Voorbeelden uit de concrete werksituatie

Voor "Enkele dossiers behandeld door de sociale dienst van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbank te Turnhout" wordt verwezen naar de bijlagen. Het tweede en derde voorbeeld illustreert het probleem van gedwongen of vrijwillige hulpverlening.

3. Sociale Dienst bij de Jeugdrechtbank Brussel

(Spreker : Maria Houthuys)

Voorbeelden uit de concrete werksituatie

Er is het geval van een achtjarig meisje, dat op tweejarige leeftijd geadopteerd werd, en mishandeld wordt door haar adoptiemoeder. Na de adoptieprocedure werd ze gevolgd door een begeleidingsdienst. Er komt een eerste plaatsing. Terug thuis zijn er weer problemen. Er volgt een tweede plaatsing in een pleeggezin. De begeleiding verloopt moeilijk. Op het moment van het inwerkingtreden van het gerechtelijk luik is er geen mogelijkheid meer tot vrijwillige hulpverlening ; de adoptiemoeder is niet bereid. Het meisje wordt verscheurd tussen twee milieus. Dat voorbeeld toont dat er problemen zijn bij de procedure die kandidaat-adoptieouders voorbereidt op adoptie. Doordat de adoptie definitief is, kan het kind niet aan de moeder onttrokken worden.

De jeugdrechter wordt gevat door een procedure van hoogdringendheid voor een baby van vijf weken oud, slachtoffer van kinderhandel. Wegens de jonge leeftijd van het kind wordt de sociale dienst toch gelast om de opvang zo goed mogelijk te laten verlopen.

Een jongen van nog geen veertien jaar oud is totaal ontwricht en heeft ernstige gedragsproblemen. Via comité, bemiddelingscommissie en jeugdrechtbank belandt hij bij de sociale dienst. In een medisch-pedagogisch instituut kan hij niet opgevangen worden. Gewone voorzieningen bijzondere jeugdbijstand, en evenmin de gemeenschapsinstellingen, zien het zitten om hem op te vangen. Uiteindelijk wordt hij gecolloqueerd in psychiatrie.

Een zeventienjarige is tijdens het uitgaan zeer agressief ten aanzien van leeftijdsgenoten. De tussenkomst van de jeugdrechter wordt bevolen op basis van artikel 36, 4. Er wordt een maatregel van opvoedkundige aard getroffen via een alternatieve sanctie.

De jeugdrechter moet vaak tussenkomen op basis van artikel 36, 4 voor jongeren die soft-drugs gebruiken en/of verhandelen. Voor hen is er in de sector bijzondere jeugdbijstand geen adequate opvang. Er kunnen alleen berispingmaatregelen getroffen worden. Toezicht is alleen mogelijk als er nog andere factoren in het spel zijn. Voor dergelijke problemen is er enorme nood aan duidelijkheid.

Specifieke situatie van Brussel

Het gerechtelijk arrondissement Brussel omvat zowel het bestuurlijk arrondissement Brussel, als het bestuurlijk arrondissement Halle-Vilvoorde. In Brussel geldt de wet op de jeugdbescherming van 1965, in Halle-Vilvoorde gelden de gecoördineerde decreten. Hoewel de procureur des konings van het parket ook voor Brussel de geest van de decreten naleeft, blijft het omslachtig dat de Vlaamse dossiers in het arrondissement niet volgens dezelfde regelgeving behandeld worden. Daar moet dringend duidelijkheid in geschapen worden. Er zou naar verluidt wel een ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie op komst zijn.

Een ander probleem is het feit dat Franstaligen in Halle-Vilvoorde kunnen kiezen voor de Franse taalrol in de rechtspraak. Maar de Nederlandstalige sociale dienst van de Vlaamse Gemeenschap wordt belast met de uitvoering van de gerechtelijke maatregel. Wij zijn van oordeel dat alleen met taalkundig gespecialiseerd personeel aan die supplementaire opdracht tegemoetgekomen kan worden.

Bespreking

Het was de bedoeling dat meer dossiers bij de diensten van bijzondere jeugdzorg zouden terechtkomen, zodat de sociale diensten bij de jeugdrechtbank alleen nog de zwaardere dossiers zouden behandelen. Toch is dat niet zo geëvolueerd. De heer Jos Stassen vraagt naar de oorzaken.

De bevoegdheidsverdeling tussen het federale niveau en het gemeenschapsniveau bemoeilijkt de werking van de sociale diensten. Pleiten de sociale diensten voor het doorzichtiger maken van de regelgeving of voor verder overheveling naar de Vlaamse Gemeenschap?

Mevrouw Yolande Avontroodt vraagt naar het vormingsprofiel van de consultants. Is het niet wenselijk dat het team meer multidisciplinair is?

Mevrouw Maria Houthuys antwoordt dat de maatschappelijke evolutie ongetwijfeld meespeelt in de grootte van de caseload: hoge werkloosheid, meer echtscheidingen... Anderzijds beantwoorden de voorzieningen misschien niet altijd aan de problematieken waarmee de sociale diensten van de jeugdrechtbanken geconfronteerd worden. Daardoor blijven ze veel langer binnen de jeugdbescherming. Er kan immers minder doorverwezen worden. Er is een tekort aan opvang in de jeugdpsychiatrie en voor jongeren met gedragsmoeilijkheden is geen aanbod in de bijzondere jeugdzorg. Zij worden nu onterecht naar psychiatrie verwezen. Opvang in MPI's ligt moeilijk. Enerzijds is er de erkenningsprocedure van het Vlaams Fonds (VFSIPH) waarop de sociale diensten geen greep hebben. Anderzijds is er de contradictie tussen de beslissing van de jeugdrechter en de verantwoordelijkheid die ouders van de MPI's krijgen.

Moet het aantal residentiële plaatsen veeleer niet wat verminderd worden, maar dan afgestemd worden op die echt problematische jongeren, met een betere personeelsomkadering, vraagt de heer Jos Stassen.

Dat kan een van de oplossingen zijn, beaamt mevrouw Maria Houthuys.

Men had inderdaad verwacht dat de jeugdrechtbanken veel minder werk zouden hebben, vervolgt de heer Guy Ledez. Men kan echter vaststellen dat vroegere vorderingen op basis van artikel 36, 2 – beschermingszaken – 'verkapte' moffen (als misdrijf omschreven feit) waren. Dat gaf een vertekend

beeld van het aantal 'beschermingsdossiers' die na oktober 1994 volgens een prognose van het beleid allemaal naar het comité voor bijzondere jeugdzorg zouden gaan... Omdat strafbare feiten na oktober 1994 effectief "op grond van als misdadig gekwalificeerd feit" (vroegere moffen) gevorderd werden, bleek er geen noemenswaardige werkvermindering te zijn bij de meeste jeugdrechtsbanken. Ook anderen elementen maken ongetwijfeld dat de caseload niet vermindert, maar integendeel verzwaart. Het aantal mfg, maar ook het aantal posen is toegenomen.

Moeten de sociale diensten onder de Vlaamse Gemeenschap of onder Justitie vallen ? Volgens mevrouw Maria Houthuys is dat niet de essentiële vraag. De sociale diensten zijn gewoon nodig voor de cliënten van de jeugdrechtsbanken.

Op het werkbezoek van de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin sprak jeugdrechter Hänsch van mogelijks twee sociale diensten : één voor de jeugdrechtsbank en één voor de Vlaamse Gemeenschap. De heer Jos Stassen vraagt of dat niet van het goede teveel is.

Twee sociale diensten is een mogelijkheid, antwoordt de heer Guy Ledez. Omdat de sociale diensten zowel voor de federale overheid als voor de Vlaamse Gemeenschap werken, 'zou het kunnen' dat er een sociale dienst is voor alle zaken vóór het vonnis (nl. de voorbereidende rechtspleging zowel voor posen als voor mfg's) en daarnaast een specifieke dienst van de Vlaamse Gemeenschap voor het uitvoeren van het maatregelenrecht (toezichten, begeleidingen en coördinatie). De consultants uit de huidige personeelsformatie kunnen b.v. gevraagd worden een keuze te maken. Maar waar het op aan komt is ontegensprekelijke duidelijkheid te creëren over wie wat doet. Men moet weten waar men naar toe wil.

De sociale diensten zijn de facto eigenlijk multidisciplinair, vervolgt mevrouw Maria Houthuys. Via het examen van het Vast Wervingssecretariaat worden mensen van verschillende disciplines aangeworven. De consultants doen allen wel hetzelfde werk. Door tijdsgebrek komt men ook onvoldoende tot uitwisseling of overleg. Bij heel moeilijke problemen kunnen de consultants wel steun vinden bij het team.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey dankt de sprekers. De commissie zal te gepasten tijde conclusies trekken uit deze hoorzitting. De zware caseload is zeker een probleem dat aan de minister gerapporteerd moet worden.

De verslaggever,

De voorzitter,

Guy SWENNEN

Trees MERCKX-VAN GOEY

BIJLAGEN

BIJLAGEN

1. Protocol van de Preventiecel van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Halle-Vilvoorde in samenwerking met de sociale dienst	33
2. Beleidsplan Preventie Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Halle-Vilvoorde	41
3. Tabel : Dossiers behandeld door de Bemiddelingscommissie Antwerpen volgens resultaat (1990-1995)	54
Tabel : Dossiers behandeld door de Bemiddelingscommissie Antwerpen volgens melder (1990-1995)	54
4. Werking van de Bemiddelingscommissie te Oudenaarde. Overzicht aan de hand van een viertal vragen	55
5. Tabel : Werkbelasting per consultant – Sociale diensten bij de jeugdrechtbank	68
6. Enkele dossiers behandeld door de Sociale Dienst van de Vlaamse Gemeenschap bij de Jeugdrechtbank te Turnhout	69

**1. Protocol van de Preventiecel van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg
Halle-Vilvoorde in samenwerking met de sociale dienst.**

1. INLEIDING :

1.1. *Aanleidingen tot het ontstaan van dit protocol.*

Dit protocol kwam tot stand vanuit verschillende noden
aangevoeld door de preventiecel en de sociale dienst.

- Nood aan een grondige discussie met als resultaat een eenduidige visie van de preventiecel op haar preventietaak. Deze nood kwam voort uit de vroegere ervaringen van het CBJ : zonder visie wordt telkens opnieuw gediscussieerd en weinig konkreets en blijvends gerealiseerd.
- Nood aan een positionering binnen het preventiewerkveld zoals die door alle Vlaamse CBJ's wordt aangevoeld. Verduidelijking van plaats, rol en taak naar de andere partners toe.
- Nood om als preventiecel een antwoord te zoeken aansluitend op de omzendbrief dd. 10/1/94, die aanbevelingen geeft over hoe de preventiewerking kan worden uitgebouwd.
- Nood om als preventiecel een samenhangend antwoord te formuleren op de vragen en behoeften van de minderjarigen in onze regio. De leemten van het welzijnsveld en de rechtentvisie van de preventiecel moesten daarin een plaats krijgen.
- Nood aan een duidelijke boodschap aan de minderjarigen, de gezinnen en de partners in het werkveld van onze regio.

Om dit te kunnen realiseren is na één jaar van vorming en konkrete voorbereiding binnen de preventiecel dit protocol tot stand gekomen.

1.2. *Terminologie.*

Een aantal begrippen die in het protocol gebruikt worden:

Strukturele preventie : is preventie die ingrijpt op de maatschappelijke factoren die aan de grondslag liggen van de levenssituatie van de doelgroep.
Zodoende zal strukturele preventie vaak beleidsgericht werken zijn, d.w.z. werken aan de systemen waarin jongeren funktioneren.
Beleid wordt op veel verschillende niveau's gerealiseerd; van de federale overheid over gemeenschappen, provincies, regio's, gemeenten tot op het niveau van het bestuur van diensten en voorzieningen.

2. HET KADER WAARBINNEN DE PREVENTIEWERKING GEREALISEERD WORDT.

2.1. *Het decreet en de uitvoeringsbesluiten bepalen de ruime opdracht van de preventiecel.*

Art. 4 :

3^v) De omstandigheden en toestanden die negatief inwerken op de fysieke integriteit, het psychosociaal welzijn en de ontplooiingskansen van minderjarigen, ter kennis te brengen van private organisaties en van de overheid, met het oog op initiatieven om deze toestanden en omstandigheden te voorkomen en te bestrijden;

4^v) In plaatselijk of in regionaal verband met dergelijke initiatieven samen te werken, ze te ondersteunen, te bevorderen en desgevallend te coördineren.

2.2. *De V.N. Conventie van de rechten van het kind.*

De Kinderrechtenconventie werd in 1991 door België geratificeerd; daardoor kreeg zij kracht van wet.

Het gehele beleid ten aanzien van minderjarigen moet in de geest van de conventie worden gevormd.

Iedereen die (beleids)beslissingen neemt t.a.v. minderjarigen dient de geest van de conventie te realiseren; dit geldt ook voor het comité en haar preventiecel.

In de V.N. Conventie worden een aantal rechten aanvullend en zonder hiërarchie opgesomd. Daardoor kan de conventie niet uiteengetrokken worden om één of meerdere rechten eruit te lichten als de belangrijkste.

Voorbeelden : recht op een gezin, ondersteuning van het gezin door de overheid;
recht op spel en vrije tijd, gezondheid, onderwijs, bescherming;
recht op meningsuiting en participatie;
principe van de non-discriminatie;
principe van de Kinderrechten-informatie en -educatie;
principe van het hoger belang van het kind...

2.3. *Omzendbrief van het Bestuur Bijzondere Jeugdzorg (10/1/94)*

In deze omzendbrief wordt het model van Frits DE CAUTER als uitgangspunt voor de analyse van de algemeen preventieve werking naar voor geschoven.

Er wordt een optie genomen voor structurele en offensieve acties en projektmatig werken.

- 2.4. De positie van het CBJ Halle-Vilvoorde in de realiteit van de regio (zie bijlage IV), in het bijzonder de volgende elementen, die kansen of bedreigingen kunnen zijn voor het realiseren van bepaalde preventieactiviteiten.
- In het bestuurlijk arrondissement Halle-Vilvoorde zijn er nauwelijks partners te vinden. Dit geldt zowel voor de consulenten-preventiewerkers als de consulenten-individuele hulpverlening.
 - De preventiecel beschikt in het arrondissement Halle - Vilvoorde wel over de noodzakelijke autoriteit bij intermediairen (overheidsdienst, aanvaarde deskundigheid op vlak van minderjarigen en gezinnen).
 - De aanwezigheid van een heterogene groep migranten maakt het doelpubliek in het bestuurlijk arrondissement Halle-Vilvoorde bijzonder.
 - In het arrondissement woont een belangrijke groep "niet-georganiseerde jongeren".
 - De preventiecel stelt vast dat de jongerenproblematiek in het arrondissement sterk kan verschillen van gemeente tot gemeente :
 - * er zijn gemeenten met probleem concentratiewijken;
 - * er zijn gemeenten met zeer landelijk karakter waar de sociale controle nog groot is;
 - * er zijn tal van slaapgemeenten;
 - * er zijn industriegemeenten;
 - * er zijn gemeenten met een uitgesproken residentieel karakter.
 - De preventiecel vangt signalen op van de levenssituatie van de minderjarigen in de regio via verschillende kanalen :
 - * het hulpverleningswerk (algemene kenmerken die zich aftekenen, belangrijke en algemene vragen die opgeroepen worden);
 - * de regionale en lokale kontakten (o.a. samenwerkings-en overlegorganen);
 - * professionele en lokale achtergrond en informatie van elk preventiecellid;
 - * informatie uit wetenschappelijk onderzoek en media;
 - * het evoluerende algemene beleid en de mogelijkheden, noden en/of verplichtingen die daaruit ontstaan.

- De nabijheid van Brussel Hoofdstad beïnvloedt het preventiewerk :
 - 1. er is op de eerste plaats het effect van de grootstedelijke problematiek;
 - 2. het demonstratie-effect (export van grootstedelijke problematiek);
 - 3. de verfransing in de rand.
- 2.5. De middelen waarvoor het CBJ Halle-Vilvoorde bij het schrijven van dit protocol voor haar preventiewerking beschikt en die de sterkten en zwakten van de organisatie uitmaken
 - 2.5.1. De preventiecel is voor een periode van 5 jaar samengesteld en heeft organisatorische troeven, (inbreng en visie van de leden, maatschappelijke autoriteit, onafhankelijke en niet-politieke opstelling,...).
 - 2.5.2. De sociale dienst van het CBJ :
 - know how van de sociale dienst;
 - één consultant(e) algemene preventie (professionaliteit, garantie voor continuïteit van de werking).
 - 2.5.3. Een jaarlijks budget van 200.000 fr. dat autonoom wordt beheerd door de preventiecel. Bijkomende financiële middelen van de Vlaamse overheid toegekend op basis van in te dienen projecten.
- 3. BELEID EN STRATEGIE VAN DE PREVENTIECEL.
 - 3.1. *Algemeen doel en doelgroep.*
 - 3.1.1. *Doel van de algemene preventie :*
 - Bevorderen van het algemeen welzijn van minderjarigen;
 - maatschappelijke voorwaarden voor rechten en welzijn realiseren;
 - maatschappelijke kwetsbaarheid voorkomen.
 - 3.1.2. *Algemene doelgroep van de preventieve activiteiten :*

De ruime groep minderjarigen (0-18 jaar) van het arrondissement Halle-Vilvoorde.
 - 3.1.3. Voor elk preventie-initiatief zullen doel en doelgroep concreter en specifiek worden omschreven in de projectvoorbereidende fase.

3.2. *Struktureel en offensief.*

3.2.1. *Inleiding :*

Vanuit het dekreet bijzondere jeugdzorg, de VN-Conventie van de rechten van het kind en de omzendbrief van het bestuur bijzondere jeugdzorg kiest de preventiecel prioritair voor een STRUKTUURGERICHTE en OFFENSIEVE aanpak van de algemene preventie.

Dit wil zeggen dat de preventiecel zich bij elke nood de vraag stelt welke de spanningen zijn die bestaan en op welke structuren en systemen moet ingegrepen worden om de leefsituatie te verbeteren, de ontplooiingskansen te bevorderen en de gedragsmogelijkheden te vergroten.

- 3.2.2. a. Indien een persoonsgerichte aktie een zinvolle aanvulling kan betekenen, moet deze aktie georganiseerd worden door anderen, intermediairen en organisaties die persoonsgericht werken.
- b. Een preventie-aanpak die gerealiseerd wordt met akties op verschillende vlakken (zie het schema van Frits DE CAUTER) heeft een hoge kans op slagen.
Zo'n preventieve aktie kan enkel gerealiseerd worden in een multidisciplinaire samenwerking.

3.3. *Een projektmatige en systematische aanpak van de preventiewerking.*

Vanuit de omzendbrief van het bestuur bijzondere jeugdzorg,
vanuit de nood aan een efficiënte en kwalitatieve preventie,
vanuit de mogelijkheid om een professionele aanpak te ontwikkelen (zie 2.5.),
kiest de preventiecel voor een preventiewerking die planmatig en gefaseerd wordt uitgebouwd. (zie 1.2.).
De preventiecel zal haar gehele preventiewerking procesmatig en samenhangend opbouwen.

4. KONKRETE AANPAK VAN DE WERKING VAN DE PREVENTIECEL.

- 4.1. Er wordt verwacht dat de leden van de preventiecel actief en regelmatig deelnemen aan de vergaderingen. Zij engageren zich om de preventiewerkers logistiek en inhoudelijk te ondersteunen. Deze engagementen worden per projekt vastgelegd.
- 4.2. Elke vraag door derden m.b.t. het opzetten van preventie-initiatieven dient schriftelijk te gebeuren aan de preventiecel. Daarbij wordt vermelding gemaakt van het doel van de actie, de beoogde strategieën en effecten en de verwachtingen t.a.v. het CBJ.
- 4.3. Samenwerkingsverbanden op initiatief van de preventiecel en/of initiatief van derden kunnen slechts worden afgesloten wanneer deze in overeenstemming zijn met dit protocol.

Daar waar het CBJ deel uitmaakt van overlegstructuren en -platforms is het noodzakelijk om de doelstellingen, de strategieën, de tijdsinvestering te omschrijven. Via een afgesproken evaluatieschema kan ons engagement verder bepaald worden.

Continu wordt een inventaris van alle mogelijke partners in het werkveld bijgehouden.

- 4.4. De preventiecel kiest voor een duidelijk preventie-initiatief waarbij de doelstellingen worden geformuleerd in operationele termen. Dit wil zeggen dat elk initiatief vooraf in een duidelijk dossier wordt voorgesteld met daarin :

- * probleemformulering en -analyse;
- * de doelstellingen : algemene en werkdoelen;
- * een precieze definiëring van de doelgroep;
- * een duidelijke strategie, gefaseerd en in de tijd gepland;
- * interne en externe taakverdeling;
- * begroting rekening houdend met beschikbare middelen, tijdsinvestering;
- * een evaluatieschema.

- 4.5. Bij de evaluatie is het toetsen van effecten onontbeerlijk. Daarom zullen partners uit het werkveld en de doelgroep hierbij betrokken worden.
- 4.6. Er wordt er een beleidsplan, geldig voor vier jaar, opge maakt, waarbij de aandachtspunten en de strategie worden bepaald.

4.6.1. De opportuniteiten en bedreigingen van buitenaf moeten samen met de sterkten en de zwakten van het CBJ geanalyseerd worden om haalbare beleidskeuzes te maken.

4.6.2. Het jaarlijks beleidsplan zal worden verspreid aan de partners in het werkveld, aan de overheid (gemeenschap, provincie, intercommunale, gemeenten). De preventiecel streeft ernaar ook de minderjarigen en gezinnen te informeren.

4.7. Er wordt door de preventiecel blijvend geijverd om in haar samenstelling minstens twee afgevaardigden van de allochtone bevolking en drie leden jonger dan 30 jaar te hebben. Deze mandaten worden niet door anderen opgevuld.

4.8. Dit protocol gaat in op 1/2/95 en geldt voor de volledige duur van het huidige mandaat.

Op 1/2/97 zal de werking van dit protocol geëvalueerd worden. Een tweede evaluatie wordt voorzien in 1998 met het oog op een continuïteit in de algemeen preventieve werking van het CBJ Halle-Vilvoorde over de mandaatsgrenzen heen.

4.9. De preventiecel is samen met de sociale dienst verantwoordelijk voor het waarmaken van dit protocol.

De consulente Hoofd van Dienst krijgt de bevoegdheid de konkrete afspraken van het protocol te bewaken.

2. Beleidsplan Preventie Comité voor Bijzondere Jeugdzorg Halle-Vilvoorde.

1. Inleiding
2. Kinderrechten als drijfveer voor preventie : een motivering
 - 2.1. Respect is de nieuwe sociale norm...
 - 2.2. maar "onzichtbaarheid" is de brede maatschappelijke realiteit...
 - 2.3. met als gevolg sociale uitsluiting...
 - 2.4. en het familiarisatiefenomeen...
 - 2.5. twee kernoorzaken van onwelzijn bij jonge mensen en hun gezinnen.
3. Het realiseren van kinderrechten op macrovlak : de doelstelling op lange termijn.
 - 3.1. Preventie is ingrijpen op kernoorzaken van onwelzijn.
 - 3.2. Samenlevingsopbouw MET jonge mensen.
 - 3.2.1. Kennis en inzicht over jonge mensen versus onzichtbaarheid.
 - 3.2.2. Sensibilisering en mensenrechteneducatie versus gebrek aan respect.
 - 3.2.3. Reële participatie en invloed op het beleid versus maatschappelijke uitsluiting.
 - 3.3. Drie dynamieken, een gezamenlijk proces : de kernelementen van het beleidsplan.
 - 3.4. Drie dynamieken, ruimer dan het welzijnswerk.
4. Toetsingsgronden voor beleidswerk vanuit de Kinderrechten.
5. Actieplan "Welzijn en rechten van jonge mensen".
 - 5.1. Bundelen van krachten.
 - 5.2. In een procesmatige aanpak, met een groeiende kennis en cumulerende effecten.
 - 5.3. Het actieplan uitgewerkt voor de komende vier jaar.
6. Bijlage : Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

1. Inleiding :

Het huidige Comité voor Bijzondere Jeugdzorg van Halle-Vilvoorde vatte zijn mandaat aan op 1/12/93.

Zijn decretale opdracht is : onvoorwaardelijke steun te bieden aan kinderen, jongeren, gezinnen in zeer moeilijke omstandigheden (problematische opvoedingssituaties). Het moet een uitdrukking zijn van de wil van onze Vlaamse overheid, opkomen voor het welzijn van haar burgers, klein en groot...

Dagdagelijks komt de sociale dienst in contact met jonge mensen¹ en gezinnen die worstelen met complexe problematieken. Maar al te vaak hebben die problemen ontstaansgronden of aspecten die het individuele overstijgen.

In de persoonlijke situaties van mensen worden we zo gekonfronteerd met onrecht en structureel onwelzijn. Dat is in ons comité steeds een belangrijke drijfveer om ook op preventief vlak aan de welzijns situatie en de rechten van jonge mensen en hun gezinnen te sleutelen.

Hiertoe vindt de preventiecel het Verdrag inzake de Rechten van het Kind een belangrijke inspiratiebron. Een referentiekaarder waaraan zij haar beleid tracht te toetsen.

Bij de start van de nieuwe preventiecel werd beslist te werken aan een visie op de taak en de werking van de preventiecel. Een verrijkende tocht door vorming, discussies en concrete voorbereiding bracht ons tot een protocol van de preventiecel en de sociale dienst.

De wil om in ons preventieve werk structureel aan het algemeen welzijn van jonge mensen en hun gezinnen te werken, werd in dit protocol uitgewerkt en concreet gemaakt. Structurele en offensieve preventie met de kinderrechten als inspiratiebron zijn drie belangrijke keuzes die in het protocol gemaakt worden.

Werken aan algemeen welzijn en rechten is een zeer ruime opdracht die alle maatschappelijke domeinen beslaat. Wij willen deze taak laten groeien van op de plaats waar we als comité voor bijzondere jeugdzorg onze wortels hebben, in het welzijnswerk. Onderweg zullen wij partners zoeken met wie we samen een steeds breder maatschappelijk bereik kunnen hebben. Daarbij zullen wij ook een actief signalatiebeleid voeren.

¹Het CBJ is decretaal verantwoordelijk voor jonge mensen van 0 tot 18 jaar.

De termen kind en jongere dekken telkens maar een gedeelte van deze groep. De woorden minderjarig of onvolwassen dragen een oordeel van minderwaardigheid in zich.

Door te kiezen voor de term "jonge mensen" wil het CBJ bevestigen dat 0 tot 18 jarigen volwaardige medemensen zijn die recht hebben op een volwaardige plaats en inbreng in de samenleving.

Vanuit de bekommernis om konkreet te werken en steeds in voeling te blijven met het ruimere werkveld, koos de preventiecel ervoor een beleidsplan op te stellen en daarmee naar buiten te komen.

Het beleidsplan formuleert deze doelstellingen en de weg die we willen bewandelen om ze te bereiken.

Door het beleidsplan loopt als rode draad het voortdurend streven naar een groeiend respect voor jonge mensen.

Het is belangrijk om hierover met elkaar in gesprek te blijven zodat doelstellingen en acties verfijnd worden naar de reële leefsituatie van de jonge mensen in ons arrondissement.

Wij hebben gekozen om in het beleidsplan een weg uit te zetten die we onmogelijk alleen kunnen realiseren. Respect voor en rechten van jonge mensen moeten voor de jonge mensen van Halle-Vilvoorde een realiteit worden.

Dit kan slechts als we met zoveel mogelijk mensen samen aan deze intentie werken.

Daarom is dit beleidsplan niet alleen een weergave van wat de preventiecel van het comité voor bijzondere jeugdzorg Halle-Vilvoorde allemaal van plan is. Het is ook een uitnodiging voor elke welzijnsdienst, jongerenorganisatie, gemeentebestuur, school,... om samen met ons te denken en te werken aan de realisatie van deze doelstelling.

2. Kinderrechten als drijfveer van preventie.

2.1. Respect is de nieuwe sociale norm...

Het mensenrechtenproject is de uitdrukking van een nieuwe sociale normstelling die groeiende is. Deze nieuwe sociale norm is een normstelling van respect in onze verhoudingen met elkaar.

De kinderrechtenconventie is het symbool van dezelfde normstelling die zich ontwikkelt t.a.v. jonge mensen, met name respect voor jonge mensen als volwaardige medemensen.

In de microrelaties van het samenleven van volwassenen en jonge mensen wordt dit respect meer en meer gehanteerd. Volwassenen en jonge mensen evolueren samen naar partnerschap en een onderhandelingsmodel.

Ouders gaan met hun kinderen in gesprek en respecteren hun mening, hun belevingswereld. Kinderen zijn partners in het gezin en beslissen mee over de dingen die hen aangaan.

Leerkrachten overleggen met hun leerlingen. In jeugdorganisaties participeren deelnemers volwaardig.

2.2. Maar "onzichtbaarheid" is de brede maatschappelijke realiteit...

Haaks op deze norm van respect in de microrelaties staat de realiteit van de macrorelaties.

Daarin worden op alle niveau's beslissingen genomen zonder de "aanwezigheid" van jonge mensen.

In deze macromacrealiteit bestaan jonge mensen niet, zij zijn de "not yets" die verbannen zijn naar de wachtkamer van de minderjarigheid. Behoeften, wensen en meningen over het "nu" worden niet erkend. Zij worden herleid tot een potentieel van toekomstige mensen (volwassenen) en voor die taak klaargemaakt. Zij zijn uit de samenleving weggedrongen en de uitsluitende verantwoordelijkheid geworden van ouders, onderwijzers en jeugdbegeleiders.

Deze verdringing gaat zover dat over jonge mensen als sociale groep praktisch geen gegevens of cijfers bestaan. Feiten worden uitsluitend gemeten in functie van volwassenen.

Op beslissingsniveau's en in de organisatie van de samenleving spelen zij daardoor niet mee.

Jonge mensen zijn in de maatschappelijke realiteit "onzichtbaar", waardoor zij steeds verder worden weggedrukt.

2.3. Met als gevolg sociale uitsluiting...

De gevolgen van de "onzichtbaarheid" van de jonge mensen als groep op beleidsniveau's laten zich voelen in een dynamiek van sociale uitsluiting op alle levensdomeinen, sociale uitsluiting wat bestaanszekerheid, verkeer, ontspanning, gezondheid,... betreft.

Het onderzoek naar de gevolgen van bestaansonzekerheid en andere levensomstandigheden voor kinderen staat ook in Vlaanderen slechts in zijn kinderschoenen.

In de meeste studies worden kinderen niet als zelfstandig onderzoeksobject onderscheiden. Ten onrechte wordt aangenomen dat cijfers over gezinnen gelijklopen met cijfers over kinderen. Daardoor wordt het aandeel van kinderen onderschat.

Wanneer jonge mensen wel geteld worden, komen soms schrijnende situaties aan het licht.

De jonge mensen als groep worden relatief meer getroffen door armoede dan andere groepen in de samenleving.

Enkele voorbeelden :

Zo is de periode waarin ouders kinderen hebben ook deze waarin hun relatieve levensstandaard het laagst is. Dit in vergelijking met de periodes in hun leven dat hun kinderen het ouderlijke huis verlaten hebben. (De periode waar het gemiddeld inkomen het hoogst is, ligt tussen 45 en 65 jaar oud).

Wanneer men de gezinnen met kinderen vergelijkt met deze zonder kinderen blijkt dat de laatsten een relatief hogere levensstandaard hebben.

Cijfers uit Noorwegen (1989) : Tussen het gemiddelde gezin met kinderen en dat zonder ligt 20 % verschil in inkomen.

Maar het gemiddelde inkomen van een alleenstaande moeder met kinderen is slechts de helft van het gemiddelde inkomen van echtparen (geen van beiden ouder dan 64) zonder kinderen.

Jonge mensen als groep worden ook relatief sterker getroffen door toename van armoede dan andere groepen in de samenleving. Cijfers uit Schotland : De gebruikte parameter : Armoede = minder dan 50 % van het gemiddelde inkomen.

in 1979 : 9 % van de totale bevolking
 10 % van de kinderen

in 1992 : 25 % van de totale bevolking
 32 % van de kinderen.

1/3 van de jonge mensen leefde in 1992 in Schotland onder de armoedegrens tegenover 1/4 van de totale bevolking.

Cijfers uit Vlaanderen :

Het aandeel in de armoede zou in Vlaanderen voor jonge mensen (0 - 18 jaar) in vergelijking met de totale bevolking gelijklopend zijn.

In Vlaanderen worden vooral de jongste mensen (0 - 5 jaar) het sterkst getroffen door bestaansonzekerheid.

In 1988 was van de jonge mensen van 0 - 5 jaar in een éénverdienersgezin 42 % bestaansonzeker, in de éénoudergezinnen was dat 56 % tegenover 18 % van de gehele bevolking.
(Cijfers Centrum Sociaal Beleid 1992)

Sociale Zekerheid :

Jonge mensen kunnen geen recht laten gelden op kinderbijslag of tussenkomsten in medische zorgen in eigen naam, maar enkel via een volwassene.

Verkeer en bewegingsvrijheid :

Het toenemende autoverkeer maakt het voor jonge mensen gevaarlijk zich te voet of met de fiets te verplaatsen.

Op straat spelen is daardoor vrijwel onmogelijk geworden.

Daardoor is een levensterrein van jonge mensen afgenomen en hun bewegingsvrijheid ingeperkt. Terzelfdertijd is aan alle open ruimte een bestemming gegeven in functie van de behoefte van volwassenen. Er is weinig ruimte over die door jonge mensen zelf een bestemming kan gegeven worden.

Beleid :

Met de gevolgen van beleidsbeslissingen of maatschappelijke evoluties voor jonge mensen wordt door het beleid doorgaans geen rekening gehouden.

2.4. En het familiarisatiefenomeen...

De wanverhouding tussen de houding van respect t.a.v. jonge mensen op microvlak en onzichtbaarheid op macrovlak veroorzaakt het **familiarisatiefenomeen**. Hieronder verstaan wij dat de kosten van de sociale uitsluiting van jonge mensen verrekend worden op de rechtstreeks (en respectvol) betrokken omgeving.

De volledige verantwoordelijkheid en materiële en maatschappelijke draaglast voor jonge mensen wordt gedragen door de gezinnen en tevens door het onderwijs en het jeugdwerk.

Door het groeiende respect voor jonge mensen in deze microrelaties wordt deze last aanzienlijk verzwaaard en ontstaan er tegenstellingen en conflicten die in deze relaties voelbaar worden.

Zo vinden ouders bijvoorbeeld dat jonge mensen recht hebben op sociale kontakten en moeten kunnen deelnemen aan activiteiten en organisaties.

Gezien echter een verkeerssituatie is gegroeid waarin voor jonge mensen geen plaats is, zijn ouders uren onderweg om hun kinderen die mobiliteit waar ze recht op hebben, te geven.

Ouders kunnen thuis de meningen en verlangens van hun kinderen respecteren maar worden verplicht hun kinderen grenzen en maatregelen op te leggen die daar haaks op staan, omdat ze moeten functioneren in een samenleving die georganiseerd wordt zonder met jonge mensen rekening te houden.

Zo kan een ouder de drang om de werkelijkheid te verkennen bij een kind erkennen en stimuleren.

Op het moment dat het kind de straat wil ontdekken, moet de ouder het kind daarin afremmen of het de toegang tot de straat verbieden omwille van zijn veiligheid.

Gezinnen moeten vaak de frustraties verwerken t.a.v. maatschappelijke uitsluitingsmechanismen.

De verlengde leerplicht bijvoorbeeld maakt het voor jonge mensen onmogelijk deel te nemen aan de arbeidsmarkt en financieel zelfstandig te worden vóór 18 jaar.

Jonge mensen die verder studeren hebben weinig perspectief op zelfstandigheid en bereiden zich daar dan ook niet op voor.

Psychologisch staan ouders, jeugdbegeleiders, leerkrachten en jonge mensen en hun gedeelde relaties onder zware druk.

2.5. Twee kernoorzaken van onwelzijn bij jonge mensen en hun gezinnen.

Sociale uitsluiting en het familiarisatiefenomeen kunnen het jonge mensen en hun ouders zeer moeilijk maken, zowel materieel, sociaal als pedagogisch en psychologisch.

Waar de uitsluitingsdynamiek op volle toeren draait (bijvoorbeeld in economisch kwetsbare gezinnen) en het familiarisatiefenomeen conflicten teweeg brengt, kan het onwelzijn in het gezin onhoudbaar worden. Gezinnen komen dan bij de hulpverlening terecht.

Heel wat problemen die in gezinnen ontstaan en als problematische opvoedingssituaties omschreven worden, kunnen aan één van deze of beide kernoorzaken worden toegeschreven.

3. Het realiseren van kinderrechten op macrovlak : de doelstelling op lange termijn.

3.1. Preventie is ingrijpen op kernoorzaken van onwelzijn.

Wanneer we vanuit het comité voor bijzondere jeugdzorg algemeen preventief willen werken, ligt het aanpakken van kernoorzaken van problematische opvoedingssituaties voor de hand.

Om aan sociale uitsluiting van de jonge mensen als groep en het familiarisatiefenomeen iets te doen, is het essentieel de realisatie van de kinderrechten op verschillende beleidsniveau's (macrorelaties) van onze samenleving na te streven.

3.2. Samenlevingsopbouw MET jonge mensen.

In een samenleving en een beleid waar de jonge mensen weggedrukt worden, hebben wij behoefte aan samenlevingsopbouw mét jonge mensen.

Om dat te bereiken onderscheiden we drie belangrijke dynamieken voor de preventie op lange termijn.

Als we deze drie dynamieken kunnen versterken, verbeteren we de structurele positie van jonge mensen.

3.2.1. Kennis en inzicht over jonge mensen versus onzichtbaarheid.

Meestal zijn jonge mensen bij het nemen van beleidsbeslissingen afwezig, zelfs in het cijfer- en feitenmateriaal. Zij worden letterlijk niet meegeteld.

Volwassenen moeten in de structurele relaties en bij beleidsbeslissingen rekening houden met de jonge mensen als groep. Daarom moet kennis over hun meningen en levensomstandigheden verzameld en gebruikt worden. Op die manier worden jonge mensen, hun rechten en wensen ZICHTBAAR, daar waar beslissingen genomen worden.

3.2.2. Sensibilisering en mensenrechteneducatie versus gebrek aan respect.

Het is belangrijk een houding van respect voor jonge mensen te bewerkstelligen en inzicht over de inhoud van het kinderrechtenverdrag mee te geven aan alle mensen die met jonge mensen omgaan of op de maatschappelijke situatie van jonge mensen invloed uitoefenen.

Sensibilisering van sleutelfiguren en beleidsverantwoordelijken is een eerste stap naar het creëren van aandacht en ruimte voor jonge mensen in het beleid.

De jonge mensen als groep sensibiliseren en informeren over hun rechten is belangrijk om hun eis om respect en participatie te versterken.

3.2.3. Reële participatie en invloed op het beleid versus maatschappelijke uitsluiting.

Jonge mensen moeten op de verschillende maatschappelijke beleidsniveau's een PLAATS krijgen. In het beleidswerk moet ruimte gemaakt worden om de jonge mensen te laten participeren.

Wij moeten zoeken naar vormen die een reële participatie mogelijk maken.

3.3. Drie dynamieken, een gezamenlijk proces : de kernelementen van het beleidsplan.

Het zichtbaar maken van de jonge mensen als groep, het respect voor jonge mensen verhogen en hun participatie bevorderen, zijn drie dynamieken die hand in hand gaan en elkaar aanvullen.

Hieraan werken veronderstelt het op gang brengen van een maatschappelijk proces waarbij de afgelegde weg structurele veranderingen in de maatschappelijke positie van jonge mensen mogelijk moet maken.

3.4. Drie dynamieken, ruimer dan het welzijnswerk.

De drie beschreven dynamieken bevorderen zal een groeiproces inhouden van de dichtbij en door ons reeds gekende beleidssectoren en -partners naar beleidsniveau's en -sectoren die verder van ons afstaan of waarmee we nog geen contacten of samenwerking onderhouden.

Daarbij willen wij benadrukken dat ook in andere sectoren mensen acties ondernemen die preventieve effecten hebben voor het welzijn en de rechten van jonge mensen.

Wij vinden het belangrijk elkaars acties te leren kennen, ze bekend te maken en de uitwisseling te bevorderen zodat het geheel van de realisaties en inspanningen duidelijker wordt.

De maatschappelijke positie van jonge mensen verbeteren is een grote opdracht. Bevestigen dat we in verbondenheid aan dat gemeenschappelijk doel werken, zal elk van ons stimuleren in onze verantwoordelijkheden.

4. Toetsingsgronden voor beleidswerk vanuit de Kinderrechten.

Vanuit de kinderrechtenvisie worden drie onmisbare componenten aangegeven om na te gaan of beleidskeuzes, activiteiten of projecten echt aansluiten op de rechten en meningen van jonge mensen, of deze echt een verbetering in de maatschappelijke positie van jonge mensen bewerkstelligen.

- de graad van participatie van jonge mensen in het initiatief
- de verzamelde en gehanteerde kennis i.v.m. jonge mensen (meningen en levensomstandigheden).
- de kinderrechtereffecten (het inschatten van de gevolgen voor de rechten van jonge mensen).

Deze toetsingsgronden zijn hanteerbaar als referentie voor beleidsmakers en sleutelfiguren die met jonge mensen bezig zijn.

Evenzeer gelden deze toetsingsgronden voor de activiteiten en het beleid van de preventiecel zelf.

5. Actieplan "Welzijn en rechten van jonge mensen".

5.1. Bundelen van krachten.

Met een gemeenschappelijk doel voor ogen, namelijk het welzijn en de rechten van jonge mensen bevorderen, willen wij de krachten bundelen van mensen, organisaties en diensten. Elk op hun terrein leveren zij allemaal een opbouwende bijdrage aan het doel. Wanneer dat in verbondenheid kan gebeuren, wordt het mogelijk om de verwezenlijkingen en de relaties te zien en te evalueren en samen vooruitgang te boeken.

5.2. In een procesmatige aanpak, met een groeiende kennis en cumulerende effecten.

Ons plan is uitgezet op twee sporen :

Op het eerste spoor is het als comité voor bijzondere jeugdzorg onze bekommernis preventieve projecten op te zetten en uit te voeren.

Daarbij willen wij samen met geïnteresseerde partners een proces doormaken.

Structurele engagementen in verband met de positie van jonge mensen in onze organisaties zullen daarbij centraal staan.

Op het tweede spoor willen we zoveel mogelijk een bindende functie vormen tussen al die sectoren die relevant zijn voor het welzijn en de rechten van jonge mensen. De initiatieven van heel wat mensen in verschillende sectoren sorteren reeds preventieve effecten. Ons doel is deze mogelijke partners jaarlijks samen te brengen.

Deze jaarlijkse uitwisseling moet een opbouwend effect hebben t.a.v. de maatschappelijke positie van jonge mensen in het arrondissement. Tevens moeten we jaar na jaar een ruimere groep organisaties en sectoren in het gesprek betrekken.

Op een systematische manier kennis en inzicht verwerven over de leefomstandigheden en meningen van de jonge mensen in onze regio zal de onderbouw en voedende factor zijn voor beide sporen.

Spoor 1 : Bevraging en engagementen in het Jonge Mensen Rechten Project.

De preventiecel wil samen met een pilootgroep van partners op weg gaan om de eigen verwezenlijkingen t.a.v. rechten en welzijn van jonge mensen te analyseren.

Dit wordt in nauwe samenwerking met jonge mensen gerealiseerd. Deze worden in een werkgroep bij elkaar gebracht en zullen op een creatieve manier de partners bevragen.

Uit deze samenwerking zullen konkrete engagementen groeien.

Kennis :

Een onderzoek naar de levensomstandigheden en meningen van jonge mensen in ons arrondissement wordt opgestart en jaarlijks verfijnd en geactualiseerd.

Voor dit onderzoek wordt beroep gedaan op studenten van hogescholen en universiteiten.

De resultaten worden gebundeld in een "Toestand van jonge mensen in Halle-Vilvoorde". Deze toestand kan de acties van alle partners onderbouwen.

Spoor 2 : Uitwisseling :

Elk werkjaar van het actieplan wordt afgesloten met een ruim opgezette studiedag. Op deze dag worden sleutelfiguren uit het arrondissement met betrekking tot onderwijs, cultuur, jeugdwerk, welzijnswerk, kansarmoedebeleid, gezinsbewegingen, gerechtelijke diensten, sportwereld, beleidsinstanties,... uitgenodigd.

Op deze studiedag zullen telkens de onderzoeksresultaten worden voorgesteld. Ook het verloop van het Jonge Mensen Rechten projekt zal worden toegelicht.

Elk jaar zal ook een inhoudelijk aspect in verband met kinderrechten naar voor worden gebracht en in werkgroepjes besproken.

Aansluitend bij het onderwerp zal een werkpunt het komende jaar worden voorgesteld. Aan alle partners wordt gevraagd het Comité over dit actiepunt op de hoogte te houden.

De preventiecel engageert zich telkens acties te ondernemen die de inhoud van de "Toestand van de jonge mensen in Halle-Vilvoorde" en de konklusies van de studiedag aankaart bij de relevante hogere beleidsniveau's.

5.3. Het actieplan uitgewerkt voor de komende vier jaar.

Jaar 1 : 12/95 - 11/96

Spoor 1 : Jonge Mensen Rechten Projekt : Wij willen een gesprek organiseren tussen jonge mensen en organisaties die op hen betrokken zijn.

Dit gesprek draait rond de vraag wat reeds in elke organisatie t.a.v. jonge mensen verwezenlijkt wordt en hoe dat en de rechten van jonge mensen verder geëxpliciteerd kunnen worden.

In een eerste fase wordt een "Pilootgroep Jonge mensenrechten" uit geïnteresseerde diensten en organisaties samengesteld. Een werkgroep van jonge mensen bereidt samen een verkenningsronde voor.

Deze jonge mensen doen een verkenningsronde bij de piloot-groeporganisaties en verwerken de verkregen gegevens op een creatieve manier.

Rond de resultaten van de ronde komen de jonge mensen en de organisaties tot een gesprek. Als concreet resultaat werkt elke organisatie van de pilootgroep aan een rechtencharter.

Kennis : Aan de studenten sociale agogiek van de RUG werd een onderzoeksopdracht voorgesteld. Zij worden gevraagd om in het kader van hun praktische oefeningen bestaande kennis over jonge mensen in het arrondissement Halle-Vilvoorde te verzamelen en te bundelen tot een eerste versie van de "Toestand van de jonge mensen in Halle-Vilvoorde".

Zoveel mogelijk organisaties, diensten,... worden gevraagd hier actief aan deel te nemen.

Spoor 2 : Uitwisseling : 20 november 1996 (dag van de rechten van het kind).

Studiedag Jonge Mensen Rechten :

Het begrip offensieve preventie, geconcretiseerd in preventie vanuit de rechten van het kind, wordt voorgesteld. Er wordt benadrukt dat alle sectoren en beleidsinstanties preventieve functies hebben. In de werkgroepen wordt nagegaan wat er in de verschillende sectoren gebeurt, dat welzijnsverhogende effecten kan hebben voor jonge mensen.

Werkpunt voor 1997 wordt "acties met welzijnsverhogende effecten".

Jaar 2 : 12/96 - 20/11/97

Spoor 1 : Jonge Mensen Rechten Project : de "pilootgroep", eventueel aangevuld met geïnteresseerden, wordt verder nagedacht. Samen met een werkgroep van jonge mensen wordt nagegaan in hoeverre deze organisaties de betekenis die ze voor jonge mensen hebben, kunnen versterken en in hoeverre er mogelijkheden bestaan om ten behoeve van jonge mensen een belangrijker betekenis te ontwikkelen of meer verantwoordelijkheid op te nemen.

Als concreet resultaat wordt een "verbintenis" opgesteld in elke organisatie.

Kennis : Een school voor maatschappelijk werk wordt gevraagd om op basis van wat andere sectoren en instanties aan het comité signaleren betreffende acties die een welzijnsverhogend effect kunnen hebben (cfr. de vraag van het comité op de afsluiting van het eerste jaar), aangevuld met eigen bevindingen een eerste inventaris te maken van bijzondere inspanningen ten behoeve van kinderen. Tevens wordt de school warm gemaakt om de gegevens uit de "Toestand van de jonge mensen in Halle-Vilvoorde" te actualiseren.

Spoor 2 : Uitwisseling : 20 november 1997 (dag van de rechten van het kind).

Studiedag Jonge Mensen Rechten :

Inhoudelijk wordt de klemtoon gelegd op het recht te participeren in procedures die hen betreffen. In de werkgroepen wordt nagegaan in hoeverre een dergelijk participatierecht ook toegepast kan worden op de bijzondere inspanningen met welzijnsverhogend effect.

Werkpunt voor 1998 : participatie van jonge mensen.

Jaar 3 : 12/97 - 20/11/98

Spoor 1 : Jonge Mensen Rechten Project : Met de "pilootgroep", eventueel aangevuld met andere geïnteresseerde organisaties, wordt samen met een werkgroep van jonge mensen, nagegaan in hoeverre participatie van jonge mensen binnen hun diensten kan worden bevorderd.

Als concreet resultaat wordt in de pilootgroeporganisaties een "participatie-experiment" gestart.

Kennis : Het onderzoek krijgt als thema : een inventaris van participatie-initiatieven in het arrondissement Halle-Vilvoorde. Tevens wordt gevraagd, daar waar mogelijk de gegevens i.v.m. de "Toestand van de jonge mensen in Halle-Vilvoorde" te actualiseren.

Spoor 2 : Uitwisseling : 20 november 1998 (dag van de rechten van het kind)

Studiedag Jonge Mensen Rechten :

De aandacht wordt gevestigd op het feit dat naast participatie van kinderen ook een betere systematische kennis i.v.m. jonge mensen kan bijdragen tot een grotere effectiviteit en efficiëntie van inspanningen met welzijnsverhogend effect. In de werkgroepen wordt nagegaan of in dit verband leemten in de kennis betreffende de jonge mensen kunnen worden aangevoeld.

Werkpunt voor 1999 : Ervaren leemten met betrekking tot de kennis over jonge mensen.

Met het oog op het belang van een permanente opvolging van de situatie van jonge mensen wordt met geïnteresseerde partners gestart aan de oprichting van "een raad voor de rechten van de jonge mensen" van Halle-Vilvoorde.

De preventiecel onderneemt acties naar bevoegde beleidssectoren op basis van de gegevens uit de "Toestand van de jonge mensen in Halle-Vilvoorde" en de konklusies van de studiedag. De preventiecel evalueert samen met zoveel mogelijk betrokken diensten, de afgelopen drie jaren en trekt konklusies voor een nieuwe mandaatstermijn.

Jaar 4 : 12/98 - 20/11/99

Spoor 1 : Jonge Mensen Rechten Project : Met de "pilootgroep", eventueel aangevuld met andere geïnteresseerde organisaties, wordt samen met een werkgroep jonge mensen nagegaan in hoeverre in hun werken met jonge mensen kennisleemten kunnen worden aangewezen en hoe deze ingevuld kunnen worden.

Met de "pilootgroep" wordt nagedacht rond : het verruimen van het proces van het Jonge Mensen Rechten Project naar het gehele arrondissement om een systematischer aanpak te bekomen.

Zij werken een gezamenlijk projekt uit.

Kennis : Het onderzoek wordt gericht op een aantal kennisleemten, die werden gesignaleerd, in te vullen en deze gegevens op te nemen in een uitgebreidere versie van de "Toestand van de jonge mensen in Halle-Vilvoorde". Daarnaast actualiseren zij de traditionele gegevens uit de "Toestand...".

Spoor 2 : Uitwisseling : 20 november 1999 (dag van de rechten van het kind).

Studiedag Jonge Mensen Rechten :

De vorderingen i.v.m. de oprichting van een raad voor de rechten van de jonge mensen in Halle-Vilvoorde, worden voorgesteld. De preventiecel geeft een toelichting bij de evaluatie van de uitvoering van dit beleidsplan en formuleert beleidsvoorstellen.

Er is een gezamenlijke bespreking en evaluatie van de weg die de voorbije jaren werd afgelegd.

De krachtlijnen voor 2000 en verder worden vastgelegd.

**3. Tabel : Dossiers behandeld door de Bemiddelingscommissie Antwerpen
volgens resultaat (1990-1995)**

Jaar	Minnel. regel.	Uit handen	Parket	Vervallen	Totaal
1990	3	–	–	–	3
1991	12	3	8	1	24
1992	10	4	11	–	25
1993	26	4	11	–	41
1994	24	4	23	–	51
1995	27	4	77	8	116
TOTAAL	92	19	130	9	260

**Tabel : Dossiers behandeld door de Bemiddelingscommissie Antwerpen
volgens melder (1990-1995)**

Jaar	CBJ	Ouders	Minderj. Instellin.	Rechtbank		Totaal
1990	–	2	1	–	–	3
1991	18	3	1	2	–	24
1992	23	2	–	–	–	25
1993	35	–	–	–	–	41
1994	30	9	2	3	7	51
1995	62	22	1	1	26	116
TOTAAL	168	38	11	6	33	260

**4. Werking van de Bemiddelingscommissie te Oudenaarde.
Overzicht aan de hand van een viertal vragen.**

1/ Is de secretaris van de bemiddelingscommissie
aanwezig op een bemiddelingszitting ?
WAAROM ?

In het boekje van Bie MELIS van de O.G.J.C. van de KUL in verband met de taak van de secretaris van de B.C. wordt onder punt 4 – functies van de secretaris tijdens de bemiddelingsprocedure o.a. vermeld :

.....
Anders ligt het voor het bemiddelingsgesprek tussen de betrokken personen. Hier hoeft niet noodzakelijk een verslag van gemaakt en indien dit toch nodig blijkt voor de opvolging van de situatie kan een verslaggever deze taak op zich nemen.

.....
Het is daarom niet nodig en misschien niet wenselijk dat de secretaris het bemiddelingsgesprek bijwoont

* * * * *

In de B.C. Oudenaarde woont de secretaris de ganse bemiddelingszitting bij. Zij neemt echter geen plaats rond de tafel waar de bemiddeling gebeurt, doch blijft op de achtergrond achter haar bureau waar ze een aantal notities neemt, met het oog op het opmaken van een verslag.

De Voorzitter stelt de secretaris bij het begin van de bemiddelingszitting voor en stelt de vraag of niemand bezwaar heeft tegen haar aanwezigheid op de zitting.

Er wordt door de BC gekozen voor deze formule om volgende redenen :

- ◇ Teneinde een zaak goed te kunnen opvolgen en eventueel informatie te verzamelen in geval de zaak opnieuw zou voorgebracht worden voor de BC acht de BC het nodig te beschikken over een verslag van de eigenlijke bemiddelingszitting
- ◇ Wanneer de verslaggever, die één van de drie commissieleden-bemiddelaars is, belast wordt met het opmaken van dat verslag is het niet mogelijk als volwaardig bemiddelaar deel te nemen aan de bemiddeling
- ◇ De partijen die rond de tafel verenigd worden met het oog op de bemiddeling ervaren het eerder als negatief als ze één van de bemiddelaars nota's zien nemen (krijgen het gevoel dat zij onderhoord worden)
- ◇ Tijdens de gesprekken die gevoerd worden kan de secretaris als objectief waarnemer een aantal elementen optekenen die nuttig kunnen zijn bij de opmaak van een eventuele minnelijke regeling of voor het advies dat de zaak zal vergezellen bij een doorverwijzing naar het Parket

Daarenboven is de positie van de secretaris zo centraal (éénmans-functie) binnen de dienstverlening dat wanneer gestalte wordt gegeven aan deze dienstverlening (bemiddeling met het oog op een minnelijke regeling) het vanzelfsprekend is dat de secretaris hierbij aanwezig is

2/ Hoe wordt de sociale functie van de secretaris in uw commissie in de praktijk gebracht ?

(cfr. secretaris van de bemiddelingscommissie - Ten behoeve van de bemiddelingscommissies
Bie Melis en Prof. Walgrave 1990)

TAAK VAN DE SECRETARIS BIJ :

INDIENING VAN MONDELINGE VERZOEKEN

Voor een minderjarige, een ouder, of iemand die de minderjarige onder zijn hoede heeft, een vertrouwenspersoon is het niet altijd duidelijk

w a a r o m

w a n n e e r

h o e

de bemiddelingscommissie wordt ingeschakeld en is het onderscheid tussen een bemiddelingsverzoek en een hulpvraag of een vraag om informatie niet altijd duidelijk

vraag om informatie

De vragen om informatie gebeuren meestal telefonisch. De secretaris probeert zo duidelijk mogelijk de taak van de bemiddelingscommissie te beschrijven en aan de hand van een aantal gerichte vragen uit te maken wat aan de basis ligt van de vraag naar informatie.

Indien de verzoeker het wenst wordt een informatiefolder van de B.C. opgestuurd. Naar gelang het geval wordt tevens een korte informatie verstrekt van het Comité voor bijzondere jeugdzorg .

Er wordt gepoogd na te gaan of de verzoeker aan het einde van het gesprek eigenlijk de gewenste informatie heeft verkregen en of hij weet waar hij voor zijn vragen terecht kan.

hulpvraag

De secretaris luistert aandachtig naar het verhaal van de verzoeker. Wanneer uit het gesprek duidelijk blijkt dat het gaat om een hulpvraag en dat het CBJ nog niet werd ingeschakeld wordt in akkoord met de hulpvrager een afspraak vastgelegd met het CBJ

Aan de verzoeker wordt een infofolder van de BC en van het CBJ overhandigd. Het doel en de werking van de BC worden uitgelegd. De mogelijkheid die de verzoeker heeft om terug te komen naar de BC voor het indienen van een bemiddelingsverzoek indien geen akkoord zou zijn bij het CBJ

- rond het opstarten van de gevraagde vrijwillige hulp

- rond het door het CBJ voorgestelde hulpverleningsplan wordt duidelijk gesteld.

Aan de verzoeker wordt gevraagd of hij na het gesprek voldoende op de hoogte is van de weg die hij verder moet volgen om voor de bestaande problemen een oplossing te vinden.

Hulpvraag wordt steeds geregistreerd (registratieformulier OGJC) en in de eerstvolgende zitting wordt de B.C. op de hoogte gebracht en meldt de secretaris de eventuele doorverwijzing naar het CBJ.

territoriale onbevoegdheid

Het werkgebied van de B.C. wordt duidelijk afgebakend in het BVE dd. 20/7/1988 zoals het gewijzigd werd bij BVE. dd. 22/5/1991. Wanneer een mondeling bemiddelingsverzoek wordt ingediend voor een minderjarige waarvan de ouders of diegenen die het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben, hun verblijfplaats niet hebben binnen het werkgebied van de B.C. wordt de indiener van het verzoek hiervan op de hoogte gesteld en wordt alle nodige informatie verschaft rond het indienen van een bemiddelingsverzoek bij de bevoegde B.C. Op de eerstvolgende zitting van de B.C. geeft de secretaris kennis van deze doorverwijzing

bemiddelingsverzoek

De secretaris waakt er over dat bij het acteren van een bemiddelingsverzoek steeds het verhaal en de wensen van de verzoeker genoteerd worden en dat er geen eigen mening of interpretatie wordt gegeven aan de medegedeelde feiten

Bij het einde van het gesprek wordt samen met verzoeker nagegaan:

- * of het verzoek dat door de secretaris werd geacteerd strookt met de wens van de verzoeker
- * of de indiener van het bemiddelingsverzoek wel degelijk op hoogte is van het verdere verloop dat zijn verzoek zal kennen

* * * * *

Het is duidelijk dat de handelingen van de secretaris bij de voormelde mondelinge vragen rusten op **d e g e l i j k g e m a a k t e a f s p r a k e n m e t d e c o m m i s s i e .**

Hierbij worden volgende punten steeds in acht genomen:

- * meldingsplicht van de secretaris t.a.v. de commissie
- * de uiteindelijke beslissing over het naar het CBJ gaan of het indienen van een bemiddelingsverzoek blijft bij de verzoeker
- * positie van de secretaris als **tussenpersoon** naar de commissie toe moet duidelijk gemaakt worden bij de verzoeker

Het is evident dat de secretaris moet getuigen van een aantal vaardigheden :

- * diskrete en kalme houding
- * de nodige tijd nemen voor het onthaal
- * verzoeker geruststellen
- * grote luisterbereidheid aan de dag leggen
- * voldoende ruimte laten aan de verzoeker om het verzoek zelf te formuleren
- * gesprek met de verzoeker kunnen begrenzen
- *

* * * * *

TAAK VAN DE SECRETARIS BIJ :

V O O R L E G G E N B E M I D D E L I N G S V E R Z O E K :

In de eerste zitting na het indienen van een verzoek neemt de B.C. kennis van het verzoek. Hiertoe heeft de secretaris , naar gelang het geval reeds informatie ingewonnen.

De secretaris :

- * meldt het ingediende verzoek (dat reeds telefonisch werd gemeld aan de voorzitter) de reden voor de indiening van het verzoek wordt aangehaald zoals door de verzoeker werd gevraagd
- * schetst (in bepaalde gevallen) de voorgeschiedenis die aan het ingediende verzoek is voorafgegaan en die kan invloed hebben op het bemiddelingsproces
- * geeft een korte omschrijving van de personen die betrokken zijn bij het conflict (en de verhouding van deze personen t.o.v. elkaar) - wie is op de hoogte van het inschakelen van de bemiddelingscommissie
- * maakt melding van de eventuele bijkomende informatie die verstrekt werd door instanties of personen betrokken in het conflict

Na de kennisname wordt door de commissie beslist :

- * welke achtergrondinformatie moet verzameld worden
- * welke partijen moeten opgeroepen worden
- * melding eerste gevolg dat voorbehouden is aan het verzoek

Voor het inwinnen van achtergrondinformatie wordt in sommige gevallen beroep gedaan op de secretaris.

Het contacteren van de partijen betrokken in de conflictsituatie gebeurt door toedoen van de secretaris bij middel van een brief.

In deze brief wordt :

- * melding gemaakt van de indiening van het bemiddelingsverzoek
- * de bemiddelingscommissie en haar werking kort geschetst
- * steeds een informatiefolder van de BC gevoegd evenals een plan van de huisvesting van de commissie
- * melding gemaakt van de mogelijkheid van het beroep doen op een vertrouwenspersoon
- * uitdrukkelijk gevraagd bij eventuele vragen contact op te nemen met het secretariaat

De bedoelde brief wordt in een eenvoudige verstaanbare taal gesteld.

Wat de verzoeken betreft die ingediend worden door het CBJ werden de betrokken partijen reeds door deze instantie ingelicht over het indienen van het bemiddelingsverzoek en de gevolgen die hieraan verbonden zijn

De melding van het eerste gevolg aan de indiener van het verzoek gebeurt door middel van een brief ondertekend door de secretaris. Hierbij wordt het verdere verloop van de stappen die de bemiddelingscommissie zal zetten duidelijk gemaakt.

TAAK VAN DE SECRETARIS BIJ DE EIGENLIJKE BEMIDDELINGSZITTING

De secretaris is aanwezig op de bemiddelingszitting (zie hiervoor antwoord op vraag 1

* * * * *

Taak van de secretaris bij het afsluiten van het dossier

- * de door de partijen bereikte minnelijke regeling wordt door de secretaris op schrift gezet – een **kopie** wordt aan de ondertekenende partijen overhandigd
- * schriftelijke mededeling rond de doorverwijzing naar het openbaar ministerie; brief moet de weergave zijn van wat de mededeling aan de betrokken partijen was bij het beëindigen van de bemiddelingszitting
- * zaak uit handen geven : in de B.C. Oudenaarde werd nog geen enkele bemiddelingsverzoek afgesloten met het uit handen geven
- * voorwerp vervalt – de indiener van het verzoek wordt hiervan schriftelijk op de hoogte gebracht

* * * * *

CONTACTEN MET ANDERE DIENSTEN

Naast het vervullen van de administratieve taak moet de secretaris als enig personeelslid ook instaan voor contacten met :

CBJ
Magistratuur
hulpverlenende instanties
.....

voor het inwinnen van eventuele bijkomende informatie (wanneer dit aangewezen is dit te doen in de plaats van de verslaggever)

bij de vraag naar informatie wordt duidelijk gesteld welke het doel is van de gevraagde inlichtingen en wat met de bekomen informatie zal gedaan worden

* * * * *

3/ Hoe wordt in uw commissie de zetelende commissie
samengesteld ? Welke criteria worden hiervoor
in aanmerking genomen ? Welke invloed heeft de
keuze op het bemiddelingsproces ?

Artikel 8 van het Besluit van de Vlaamse Executieve van 20/7/1988 houdende oprichting en werkwijze van de bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand en van het administratief secretariaat bepaalt over de samenstelling van de zetelende commissie o.a. :

.....

De voorzitter duidt volgens een beurtrol voor elke zitting de leden aan die zetelen. Elk lid, de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter inbegrepen, zetelt minstens éénmaal per maand, tenzij het daartoe verhinderd is .

* * * * *

Bij de samenstelling van de commissie die zal zetelen wordt in de eerste plaats rekening gehouden met de voormelde reglementaire bepaling en wordt er over gewaakt dat elk lid aan bod komt. Indien mogelijk wordt er zelfs naar gestreefd alle leden een zelfde aantal keren te laten zetelen.

Bij het hanteren van deze stelregels moet echter rekening worden gehouden met een aantal factoren :

1/ Bereikbaarheid van de leden
(indien nodig worden voordien telefonische afspraken gemaakt door toedoen van de secretaris)

2/ Taal waarin de bemiddelingsgesprekken dienen gevoerd te worden.
Aangezien het grootste percentage van de ingediende bemiddelingsverzoeken of verzoeken om advies betrekking hebben op personen die woonachtig zijn in Ronse en deze stad taalfaciliteiten heeft, moeten sommige gesprekken gevoerd worden in de Franse taal.

De aanduiding van de zetelende commissie kan hierdoor beïnvloed worden

3/ De onpartijdigheid van de leden

4/ Is er reeds een bemiddelingsverzoek of een verzoek om advies voorafgegaan aan de indiening van het verzoek
(in dat geval wordt gepoogd dezelfde commissie te laten zetelen, aangezien deze reeds over de nodige informatie beschikt)

5/ Aard van de problematiek die aan de grondslag ligt van het ingediende verzoek

De samenstelling van de zetelende commissie volgens de voormelde maatstaven heeft geen invloed op het bemiddelingsproces

4/ Beschrijf de voorbereiding die de commissie treft
vóór de eigenlijke bemiddelingszitting - Beschrijf
de eigenlijke bemiddeling - Beschrijf de afwerking
van de bemiddeling

VOORBEREIDING BEMIDDELINGSZITTING

Ook wat de voorbereiding van de bemiddelingszittingen betreft is het moeilijk een algemene lijn te trekken. De ingediende verzoeken zijn soms zo verschillend dat een andere aanpak noodzakelijk is.

1/ Bemiddelingsverzoek wordt ingediend en de indiener van het verzoek wijst op de problematiek die van die aard is dat een **dringende** behandeling zich opdringt.

Het bemiddelingsverzoek wordt geacteerd door de secretaris en de voorzitter wordt hiervan telefonisch in kennis gesteld. De voorzitter wordt ingelicht over de "dringende" aard van het ingediende verzoek.

twee mogelijkheden

1
indien reeds een zitting gepland is in de nabije toekomst zal deze commissie kennis nemen van het ingediende verzoek en ook alle verdere stappen zetten met het oog op de behandeling van het verzoek

- kennisname door de commissie :
- beslissing welke partijen zullen uitgenodigd worden
 - melding eerste gevolg
 - eventueel inwinnen bijkomende informatie
(kan op verschillende manieren CBJ/ verslaggever/secretaris)
 - vaststellen datum eerste zitting
 - eerste bespreking bemiddelingsmethodiek

2
indien geen zitting is gepland beslist de voorzitter een commissie samen te stellen die de zaak zal behandelen

beslist de voorzitter :

- welke partijen dienen opgeroepen te worden
- of bijkomende informatie dient ingewonnen te worden
- manier waarop de melding van het eerste gevolg dient te gebeuren aan de indiener van het verzoek

op de eerstvolgende zitting neemt de commissie kennis van het verzoek en wordt onmiddellijk de eerste zitting gehouden

de voorzitter licht steeds zijn beslissing zoals hierboven vermeld toe aan de commissie

de commissie komt steeds een halfuur bijeen vóórdat de partijen zijn uitgenodigd om eventuele bijkomende informatie te bespreken en een bemiddelingsplan uit te werken

2/ Bemiddelingsverzoek waarbij de "dringendheid" niet kan ~~op~~geroepen worden

Het bemiddelingsverzoek wordt geacteerd en telefonisch medegedeeld aan de voorzitter eveneens twee mogelijkheden

1
indien reeds een zitting gepland is in de nabije toekomst zal deze commissie kennis nemen van het ingediende verzoek en stelt de voorzitter de commissie samen die

2
indien geen zitting gepland is beslist de voorzitter een commissie samen te stellen rekening houdende met de stappen vermeld onder vraag 3.

het bemiddelingsverzoek verder zal behandelen

deze commissie neemt in een eerste bijeenkomst kennis van het ingediende verzoek

verder handeling : zie hierboven

Deze commissie neemt in een eerste zitting kennis van het verzoek en beslist over de verdere stappen die moeten gezet worden voor de afhandeling van het verzoek (zie hierboven)

* * * * *

Algemeen kan gesteld worden dat een goede voorbereiding van de bemiddeling noodzakelijk is

Alhoewel het verloop van een bemiddeling moeilijk kan voorspeld worden kan bij een degelijke voorbereiding tal van wendingen opvangen worden .

Anderzijds dient de commissie er over te waken dat de gemaakte afspraken in verband met bemiddeling niet te strak worden aangehouden als blijkt dat de in het conflict betrokken partijen een belangrijke inbreng kunnen doen

Het is belangrijk dat de commissie van uit een zelfde visie de bemiddelingszitting aanvangt

* * * * *

Uitnodigen betrokken partijen

zie onder vraag 2 – Taak van de secretaris bij het voorleggen bemiddelingsverzoek
bijkomend : bij de oproeping van de verschillende partijen wordt ~~in~~ gevallen waar dit nodig is vermeld wie uitgenodigd werd om aan de bemiddeling deel te nemen

Verzamelen van informatie

Belangrijk hierbij is dat de in te winnen informatie betrekking moet hebben op de situatie binnen de hulpverlening en op de oorzaak van het conflict binnen deze hulpverlening

Voor het inwinnen van bijkomende informatie kan de BC beroep doen op

- het CBJ (zelfs indien het CBJ niet de indiener van het verzoek is)
- de verslaggever
- de secretaris

In de meeste behandelde bemiddelingsverzoeken wordt het CBJ uitgenodigd voor een gesprek rond de problematiek die aanleiding heeft gegeven tot het indienen van het verzoek. Dit gesprek heeft plaats vóór de eigenlijke bemiddelingszitting.

E I G E N L I J K E B E M I D D E L I N G S Z I T T I N G

- 1/ Voorbereiding van de bemiddeling
- 2/ Eigenlijke bemiddeling ingedeeld in 3 fazen
 - * ontvangst en voorstelling BC en haar werking
 - * bemiddeling
 - * afsluiten door opmaken van een overeenkomst of afsluiten via doorverwijzing

* * * * * *

V O O R B E R E I D I N G B E M I D D E L I N G

Afhankelijk van wie het bemiddelingsverzoek heeft ingediend

Indien CBJ verzoek heeft ingediend wordt de betrokken consulent een halfuur voor de aanvang van eigenlijke bemiddelingszitting uitgenodigd en doet de BC een verkennend gesprek.

Er wordt getracht na te gaan :

hoe de verschillende personen betrokken in het conflict t.o.v. elkaar staan

kunnen alle betrokkenen onmiddellijk met elkaar geconfronteerd worden ?

is het aangeraden de verschillende partijen eerst afzonderlijk te horen ?

aan welke punten moet vooral aandacht besteed worden tijdens het gesprek

.....

Indien het bemiddelingsverzoek werd ingediend door een instantie andere dan het CBJ , door een Parketmagistraat of door een ander persoon wordt de informatie die ingewonnen werd rond de te behandelen zaak verwerkt en wordt een bemiddelingsplan uitgewerkt volgens bovenstaand stramien

E I G E N L I J K E B E M I D D E L I N G

ONTVANGST EN VOORSTELLING BC en HAAR WERKING

De uitgenodigde partijen worden ontvangen door de secretaris en naar de wachtkamer begeleid.

De voorzitter nodigt de aanwezige personen uit plaats te nemen rond de tafel waar zal bemiddeld worden.

De bemiddelaars worden voorgesteld . De vraag wordt gesteld of er geen bezwaar bestaat dat de secretaris eveneens de bemiddelingszitting zal bijwonen. De secretaris zit echter niet rond de tafel waar bemiddeld wordt , maar neemt nota's van achter het bureau.

De werking van de bemiddelingscommissie wordt kort geschetst.

De voorzitter beklemtoont het feit dat de aanwezigheid van de partijen getuigt van de bereidwilligheid van de betrokkenen om te onderhandelen en om op die manier te pogen tot een minnelijke regeling te komen.

Hij legt uit hoe het verdere verloop van de zitting zal evolueren. De nadruk wordt gelegd op het feit dat het de bedoeling is **samen** naar een oplossing te zoeken voor de bestaande problemen en dat de BC in de eerste plaats bereid is te **luisteren** naar elke partij. De BC zal enkel tussenkomen wanneer dit nodig blijkt. De partijen worden vooraf in kennis gesteld van het feit dat het mogelijk is dat sommige personen afzonderlijk zullen gehoord worden mocht dit nodig blijken.

Er wordt ook duidelijk gesteld dat met de medegedeelde informatie vertrouwelijk wordt omgegaan

EIGENLIJKE BEMIDDELING

Naar gelang het geval worden partijen afzonderlijk gehoord of wordt onmiddellijk in plenum bemiddeld

De voorzitter geeft het woord aan de betrokken partijen die verzocht worden kort een verhaal te doen van hun situatie. De bemiddelaars waken erover dat elkeen luistert naar de andere zonder onderbreking. Het is noodzakelijk dat de bemiddelaars controle uitoefenen op de communicatie tussen de verschillende partijen. Hiertoe kan de voorzitter aanduiden wie mag spreken.

Indien blijkt dat de communicatie tussen de verschillende partijen moeilijk verloopt kan de BC tussenkomen en :

- * ervoor zorgen dat geen persoonlijke aantijgingen worden geuit
- * er over waken dat de gesprekken rond het "conflict" gevoerd worden en niet uitlopen tot persoonlijke verwijten van beide kanten
- * helpen bij het verduidelijken van de verschillende standpunten
- * vragen naar de verwachtingen die de verschillende partijen hebben naar de oplossing van hun problemen

Het uiteindelijke doel van de bemiddeling is te komen tot een overeenkomst waarin alle partijen zich kunnen terugvinden

Naar gelang de aard van het te behandelen conflict zal de BC voorstellen doen waarvan kan uitgemaakt worden dat ze voor alle partijen aanvaardbaar zijn.

AFRONDEN VAN DE ZITTING

Naar het gelang het geval :

- Indien blijkt dat na de eerste zitting de partijen kunnen akkoord gaan rond een bepaald voorstel van overeenkomst herhaalt de voorzitter wat zal opgenomen worden in de minnelijke regeling en gaat na of elke partij wel degelijk weet wat de gevolgen zijn van de verbintenis die zij aangaat (zie volgend punt Afsluiten van de bemiddeling)

- indien blijkt dat de partijen wel bereid zijn om iets te doen aan hun problemen , maar niet onmiddellijk kunnen ingaan op de voorgestelde minnelijke regeling, wordt aan de betrokkenen een soort "probatiemaatregel" voorgesteld voor een bepaalde periode en wordt een tweede zitting gepland (zie ook volgend punt Afsluiten van de bemiddeling)

- Indien blijkt dat de standpunten rond het conflict zo uiteenlopend zijn en dat de wil ontbreekt om een oplossing te geven aan de bestaande problemen en het in het belang van de minderjarige aangewezen is een gedwongen maatregel te overwegen worden de betrokken hiervan in kennis gesteld en worden ook de gevolgen van deze beslissing uiteengezet.

* * * * *

De bovenstaande beschrijving van een bemiddelingszitting is zeker niet volledig. De aard van de te behandelen zaken is zo verschillend en kan in de loop van de bemiddeling zelf leiden tot onverwachte toestanden dat het moeilijk is om een "standaard-bemiddeling" te omschrijven.

* * * * *

De bemiddelingscommissie probeert steeds via bemiddeling te komen tot een minnelijke regeling en probeert steeds gerechtelijke tussenkomst te voorkomen

A F S L U I T E N V A N D E B E M I D D E L I N G

M I N N E L I J K E R E G E L I N G

Het doel van elke bemiddeling is te komen tot een minnelijke regeling, een vrijwillige overeenkomst tussen alle in het conflict betrokken partijen.

Naar gelang de aard van de te behandelen zaak komt men tot een minnelijke regeling na één, twee of drie zittingen.

Wanneer de partijen op de zitting niet onmiddellijk tot bepaalde afspraken kunnen komen, maar de commissie het gevoel heeft dat een minnelijke regeling haalbaar is wordt een voorstel van minnelijke regeling geformuleerd . De betrokken partijen krijgen een denkperiode en het voorstel van minnelijke regeling wordt als een soort "probatiemaatregel" meegegeven. Op een volgende zitting kan, indien alle betrokken partijen dit wensen overgegaan worden tot het opstellen van een definitieve minnelijke regeling .

De beslissing van de B.C. wordt steeds aan de betrokken partijen bij het beëindigen van de zitting medegedeeld.

De minnelijke regeling wordt ter plaatse opgesteld en ondertekend. Een kopie wordt aan alle ondertekenende partijen overhandigd.

Bij de opstelling van de minnelijke regeling wordt rekening gehouden met een aantal factoren :

- * het feit dat het gaat om een overeenkomst tussen partijen en dat de partijen zelf onderlinge afspraken maken die opgenomen worden in de minnelijke regeling
- * de taak van de commissie zich beperkt tot het formuleren van voorstellen , het aanbieden van bepaalde hulpverleningsvoorstellen
- * de minnelijke regeling wordt dan ook niet ondertekend door de B.C. als partij - ze wordt enkel geïmprimeerd door de zetelende leden
- * de taal en de structuur moet duidelijk, concreet en eenvoudig blijven
- * de verbintenis die de betrokken partijen aangaan moet zo persoonlijk mogelijk geformuleerd worden
- *

De voormelde opsomming is zeker niet volledig, en moet ook aangepast worden en aangevuld naar gelang de aard van de te behandelen verzoeken.

* * * * * *

Het is moeilijk om een soort van "model" op te stellen aangezien alle verzoeken anders zijn en op een andere manier dienen benaderd te worden en afgesloten te worden.

Teneinde echter éénvormigheid in het opmaken van minnelijke regelingen te verkrijgen zou misschien een soort van lijst kunnen opgemaakt worden met aandachtspunten waar rekening dient mee gehouden te worden. Nochtans zal de opmaak van een minnelijke regeling steeds moeten aangepast worden aan de specificiteit van de te behandelen verzoeken.

D O O R V E R W I J Z I N G N A A R H E T P A R K E T

Wanneer een bemiddeling niet kan afgesloten worden met een minnelijke regeling beschikt de BC over de mogelijkheid de zaak door te verwijzen naar het openbaar ministerie met het oog op het nemen van dwingende maatregelen.

De doorverwijzing naar het openbaar ministerie dient overeenkomstig de reglementaire bepalingen terzake (art 17 §2 van de gecoördineerde decreten) te geschieden middels een gemotiveerd advies van de BC.

De mededeling dat de zaak zal doorverwezen worden wordt steeds aan de betrokken partijen medegedeeld aan het einde van de bemiddelingszitting. Het advies dat de doorverwijzing moet vergezellen wordt nadien opgesteld.

De betrokken partijen worden van de doorverwijzing schriftelijk in kennis gesteld. Deze in kennisstelling beperkt zich louter tot de mededeling dat de zaak is doorverwezen, van het begeleidend advies krijgen de betrokkenen geen kennis.

Voor het opstellen van het gemotiveerd advies wordt rekening gehouden met een aantal factoren :

- * de informatie die gebruikt werd tijdens de zittingen wordt niet altijd volledig overgemaakt aan het Parket (verslagen van CBJ of andere hulpverleningsinstanties worden **nooit** doorgegeven)
deze informatie werd dikwijls doorgegeven met het oog op het bereiken van een minnelijke regeling binnen de vrijwilligheid
- * vermijden dat de BC eigenlijk alleen zou fungeren als doorgeefluik van informatie verkregen op vrijwillige basis naar de gerechtelijke instanties toe
- * de BC oordeelt welke informatie noodzakelijk wordt doorgegeven opdat de parketmagistraat de zaak kan beoordelen en reeds een aantal stappen kan ondernemen met het oog op de verdere afhandeling van de zaak (is vooral van belang bij dringende gevallen)

◇ er wordt steeds een overzicht gegeven van de reeds georganiseerde hulpverlening en een kort overzicht van de problematiek die aan de basis ligt van het ingediende verzoek

◇ de reden waarom de vrijwillige hulpverlening is vastgelopen

◇ een gezinssituatie

◇ algemene beschouwingen van de BC waarom de zaak wordt doorverwezen
indien rond het afsluiten van het bemiddelingsverzoek vastgesteld werd dat er verschillende standpunten zijn bij de verschillende partijen die in het conflict betrokken zijn, worden deze standpunten ook duidelijk gesteld in het advies

Eventueel kan de bemiddelingscommissie een bepaalde maatregel suggereren, wanneer dit duidelijk uit de bemiddeling is naar voor gekomen.

Ervaring heeft nochtans uitgewezen dat de parketmagistratuur niet altijd deze suggestie in dank aanvaardt.

U I T H A N D E N G E V E N

Bij de BC Oudenaarde werd nog geen enkel bemiddelingsverzoek afgesloten met deze mogelijkheid

V O O R W E R P V E R V A L T

Indien het voorwerp van een bemiddelingsverzoek vervalt alvorens de betrokken partijen zijn opgeroepen of tijdens een eerste zitting wordt de indiener van het verzoek hiervan in kennis gesteld bij middel van een brief ondertekend door de secretaris overeenkomstig de bepalingen van artikel 19 van het BVE dd 20/7/1988

* * * * * *

5. Tabel : Werkbelasting per consultant – Sociale diensten bij de jeugdrechthbank.

Blz. 68 = fotografisch

k 1	k2	k3	k4	k5	k6	k7	k8
	x jongeren / consultant (k8)	navorsingsopd/ consultant	navorsingsopd/ cons (zonder achterstand)	begeleidingen / consultant	totale caseload (k3+k5)	totale caseload (k4+k5)	consultanten zonder lc, met afwezigen (- 1j)
SDJ ANTWERPEN	15340	37	21	77	114	98	19,5
SDJ BRUGGE	9753	35	30	45	80	75	11,8
SDJ BRUSSEL	0	44	41	76	121	117	7
SDJ DENDERMONDE	10176	33	29	36	70	66	14
SDJ GENT	10841	43	28	57	100	85	12,4
SDJ HASSELT	16007	41	29	54	95	83	6,8
SDJ IEPEL	9454	geen gegevens	geen gegevens	geen gegevens	0	0	3,5
SDJ KORTRIJK	15279	geen gegevens	34	58	geen gegevens	92	7
SDJ LEUVEN	12510	57	55	60	117	114	8
SDJ MECHELEN	13701	49	43	54	103	97	5
SDJ OUDENAARDE	10160	69	62	91	160	153	4,5
SDJ TONGEREN	15422	54	27	75	129	102	6
SDJ TURNHOUT	17938	57	40	61	118	101	5,6
SDJ VEURNE	7830	63	48	58	121	106	2,5

6. Enkele dossiers behandeld door de Sociale Dienst van de Vlaamse Gemeenschap
bij de Jeugdrechtsbank te Turnhout.

Mentaal gehandicapte jongeren verblijft in een MPI, wordt voor observatie opgenomen in psychiatrie. Pleegt onbenullige feiten, er komt een vordering 36/4

Er volgt een korte heropname in MPI waar hij oorspronkelijk was geplaatst, het loopt mis en hij moet overgeplaatst worden. Verschillende MPI worden gecontacteerd. Er dient uit noodzaak overgegegaan tot een opvang in Sanokliniek (mogelijk omdat de psychiater samenwerkt met het eerst vernoemde MPI connecties heeft met de Sano). Dit in afwachting een plaatsing elders. Noch in MPI noch psychiatrie wordt de gast aanvaard of is er plaatsgebrek of is de problematiek te zwaar.

De 36/4 wordt door de psychiater aangewend om een plaatsing in Mol te laten doorgaan. Dit gebeurt. De jongen kan omwille van de problematiek niet op de observatie-afdeling terecht.

Een psychiatrische instelling buiten de provincie is bereid in volwassenafdeling tot opname over te gaan omdat de psychiatrische instellingen in de provincie Antwerpen hun verantwoordelijkheid niet opnemen. Er wordt als voorwaarde gesteld: heropname in Mol moet op alle momenten kunnen.

Het beleid bijzondere jeugdzorg en volksgezondheid worden op de hoogte gesteld van de problematiek. Men belooft er gebeurt niets;

Na 2 maanden heropname in het oorspronkelijke MPI. Dit kan slechts ook onder de voorwaarde van heropname in Mol.

Er volgt tot 2 maal toe een heropname in Mol. Het MPI weigert tot opname; Er worden terug psychiatrische instellingen gecontacteerd, geen mogelijkheid. Er volgt een collocatie. De jongeren komt terug terecht in de psychiatrische instelling buiten de provincie, de enig die zich had geëngageerd.

4 kinderen uit een gezin zijn jaren geplaatst geweest, keren terug naar huis met begeleiding dagcentrum. Er zal maar plaats zijn voor 3.

Jongen meerdere jaren geplaatst geweest, keert eind schooljaar terug naar huis. Gezinsbegeleiding is gewenst om de overgang te versoepelen. Er is geen mogelijkheid tegen de vakantie gezien er recent enkele begeleidingen zijn gestart. Er kan maar

beroepe gedaan op een dienst, de andere dienst heeft reeds in het gezin gewerkt (andere broer bij andere ouder) en acht het niet meer mogelijk

J.P. een dertienjarige jongen wordt op de Jeugdrechtbank voorgeleid omdat hij zijn achtjarig broertje verkracht heeft. Noch een voorgaand verblijf van enkele weken in een begeleidingstehuis, noch dat van enkele dagen in een O.O.O.C. hadden enig uitsluitsel kunnen geven over de intrapersoonlijke problematiek van betrokkene. Hij was agressief en fugueerde. Daar er op het ogenblik van de voorleiding geen directe oplossing voorhanden was, werd J. toevertrouwd aan het centrum voor eerste onthaal van de Gemeenschapsinstelling te Mol.

Wij hebben dan getracht om de medewerking van J. en zijn ouders te bekomen om hem toe te vertrouwen aan een behandelingscentrum van het Vlaams Fonds. Er is evenwel geen onmiddellijke opname mogelijk, de medewerking van betrokkene en ook zijn ouders wordt ernstig in vraag gesteld en betrokkene wordt dan toch maar toevertrouwd aan de observatieinstelling te Mol tot er een mogelijkheid zich aandient, waarschijnlijk pas binnen enkele maanden.

Gevolg van deze situatie is dat aan deze mdj. nog steeds niet de geschikte opvang kan geboden worden, waarop hij recht heeft. Zijn terugkeer naar zijn thuismilieu is thans onmogelijk en ondergaat al dan niet bewust invloeden van een MOF-publiek.

Een bijna 18-jarige wordt op grond van druggebruik uit een begeleidingstehuis weggezonden en naar de sociale dienst gestuurd. Geen instelling wordt bereid gevonden om betrokkene nog dezelfde dag (zonder intake) op te vangen. Gezien de hoogdringendheid staan wij tijdelijke opvang toe in milieus van vrienden tot er enkele dagen later een totaal onvoorbereid BZW-project opstart. Vrijwilligheid wordt door betrokkene niet meer aangewend om na zijn meerderjarigheid het project verder te zetten. Betrokkene geraakt binnen de kortste keren in de gerechtelijke mallemol.

AMBER:

Belandt bij sociale dienst via bemiddellingscommissie. Kan zich niet houden aan de afspraken wat betreft uitgangsuren. Vader teneinde raad. Heeft geen gezag meer. Amber terroriseert. Gaat akkoord met plaatsing in begeleidingstehuis met het oog op herstellen relatie vader -dochter.

Begeleidingstehuis : Chaotisch gedrag van Amber. Grensoverschrijdend, weinig vaardigheden, fugues, incestverhaal, druggebruik, sexueel exuberant gedrag. Herhaalde fugues.

Uiteindelijk Beernem bij wijze van sanctie. Amber kan zich hier wentelen in haar problematiek. Biedt geen oplossing. Overschakeling naar Luein.

Nieuwe observatie. Incestueus verleden krijgt gestalte. Vader ontkent. Onderzoek vanuit gerechtelijke Politie. Moeder wordt opnieuw betrokken partij. Amber: suïcidaal gedrag, automutilatie: kerven over haar ganse lichaam, fugue.

Overplaatsing naar de Wissel Leuven : verder chaotisch gedrag, herhaalde zelfmoordpogingen. In crisis opgenomen in psychiatrie.

Ambulante therapie opgestart. Te confronterend. Nieuwe fugues.

De Wissel houdt vol tot bijna fatale suïcidale poging. (onder auto springen). Minderjarige hoort eigenlijk thuis in psychiatrie. Amber is niet gemotiveerd dus een opname is niet mogelijk. (Hoe kan Amber , met haar problematiek nu in godsnaam gemotiveerd zijn. ?)

Overplaatsing naar Cidar. (Na smeekbede van consulente die ook wel weet dat een hernieuwde opname niet zinvol is. We kunnen Amber toch niet naar haar vader oriënteren. Moeder wil haar dochter niet helpen. Heeft immers nieuw gezin.) Nieuwe fugues naar vrijer die ex(?) -druggebruiker is. Residentiële observatie wordt omgezet in ambulante observatie in het milieu van vrijer van Amber.

Taak van consulent : telkenmale pleiten voor behoud van plaatsing, zoeken naar nieuwe instellingen, Jeugdrechter voorlichten, deelnemen aan besprekingen in instellingen : Beerse, Beernem, Lochristi, Leuven, Kortenberg, Rillaar.

Consulente blijft niettegenstaande de moeilijkheden voor de minderjarige de enige persoon waar zij blijvend op kan terugvallen. Minderjarige weet dat consulente hoe moeilijk de situatie ook is blijvend een nieuwe oplossing zal zoeken.

1. probleem gedwongen hulpverlening versus vrijwillige hulpverlening:

-zaak kl.

mei 95 vordering jrb op basis van 36/4,

uit dossierstudie en latere kontakten blijkt:

mdj.b reeds begeleiding bij cbj te T.

verloop: sedert april 94 diverse plaatsingen o.a.home, observatie, home.

in loop van 95: home, onthaal waarna project oikoten, waarna opnieuw home, kamertrainingcentrum.

(tijdens deze periode was vrijwillige hulpverlening mogelijk).

-inzake begeleiding cbj T.staat jr hier niet achter in eerste instantie, ten gevolge van de genomen vordering, is mening toegedaan dat deze zaak verder door jrb dient behandeld.

-Jr geeft tenslotte haar akkoord om verder begeleiding toch bij cbj T. te laten, omwille van de aanvaarding van de vrijwillige hulpverlening.

(Ook daar ondertussen de zes maanden termijn voor vonnis, verstreken was).

-begin mei 96 vrijwillige hulpverlening loopt vast. Mdj. moet dringend uit ktc weg, en het cbj T.kan niet verder werken op vrijwillige basis, daar mdj. verdere medewerking weigert.

-zaak wordt nu toch terug in behandeling genomen door de jrb.

-Bij oproeping voor de jrb gezien de eerste vordering, nog niet afgesloten, daagt mdj. niet op:

intentie was een plaatsing uit te werken in een onthaalcentrum van de gemeenschapsinstelling....kan echter voorlopig niet uitgevoerd worden daar mdj. in ontvluchting is uit het ktc...

zaak 2.

-mdj.jv.

-juli 95 vordering jrb.ingevolge artikel 22/1.(via bc),

voorgeschiedenis: -begeleiding cbj sinds begin 95, met plaatsing in observatie, dan behandelingscentrum (dit laatste vanaf april 95.)

van april 95 tot juni 95 diverse fugues, eind juni/begin juli 95 geen vrijwillige hulpverlening meer mogelijk door extreem fugue gedrag van mdj. waarbij de behandelinsinstelling afhaakt.

Dan via CBJ naar BC op verzoek moeder.Waarnaar bc de zaak via het parket aanhangig maakte midden juli 95.

-08 augustus 95 wordt mdj.door rijkswacht opgepakt.

(consulent van dienst begint bij melding van voorleiden, te telefoneren naar allerlei voorzieningen -ook waar mdj. reeds geplaatst geweest is- zonder enig resultaat! alles VOLZET!
Er werd eveneens naar het hoofdbestuur (groene telefoonnummer) gebeld, met na uren de mededeling dat er een plaatsing mogelijk was in een open home in de buurt, slechts voor één week echter- daar de voorziening op kamp vertrok dan!

-na veel rondbellen werd er onmiddellijk een plaatsgevonden buiten de regio in een jeugdpsychiatrie, op 04/08/95.

-Eén week later ontvluchtte mdj. weerom, dit tot begin oktober 95.

op 03/10/95 dook mdj. terug op (na publicatie van een boodschap van moeder aan haar dochter in het weekblad "blik")

-op 05/10/95 werd moeder en dochter bij de jr ontboden. de jr beslist tot verder plaatsing in een jeugdpsychiatrie, doch ergens anders, eveneens buiten de regio.

-Moeder en mdj. gaan hiermede niet akkoord: er is geen enkele medewerking van beiden met de instelling.

-Na enkele weken adviseert de instelling aan de jr dat mdj. best in begeleiding gaat bij een dagcentrum in combinatie met ambulante psychiatrische - en gezinsbegeleiding.

-Op 10/11/95 komt er een beschikking in herziening waarbij mdj. terug aan haar thuismilieu toevertrouwd wordt, mits opstarten van de hogervernoemde begeleiding.

-Eind april 96 volgt een evaluatiebespreking in het dagcentrum met advies "begeleiding bij verlenging maatregel verder te zetten".

-Op 08/05/96 zitting jrb. en vonnis ten gronde, waarbij de begeleiding vanuit het dagcentrum inderdaad verlengd wordt.

-Voordien, toevallig, werd door de administratie van het dag-centrumesignaleerd dat:
op 04/02/96 mdj.werd uitgeschreven door de administratie te Brussel - zodat het dc geen subsidies meer trok.

(De administratie rekende dus louter theoretisch met de termijnen van plaatsing, herziening en verlenging, zonder met de realiteit rekening te houden! Open vraag is hoe dit in de praktijk rechtgezet wordt????)